

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Izhaja vsa torek in soboto ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri pop. za deželo. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejemal ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K, polletno 4 K in četrtletno 2 K. Prodaja se v Gorici v tobakarni Schwarz v Solskih ulicah, Jellersitz v Nanskih ulicah in Leban na Verdijevev tekališču po 8 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo »Gorice«. Oglasi se računajo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska »Narodna tiskarna« (odgov. J. Marušič).

Občni zbor „Krojaške zadruga“ v Gorici.

(Dalje.)

Vse to še ni zadostovalo našim nasprotnikom! Andrej Gabršček je vložil pri sodnji prve dni februarja meseca ovadbo za konkurz, ker je videl, da drugače ne pride do konkurza. Resnici na ljubo pa moramo povedati, da je to ovadbo umaknil na prigovarjanje odvetnika dr. Frankota.

Menda smo zadostno dokazali, kako so nam naprednjaki pomagali rešiti „K. z.“ Tako gotovi so bili smrti „K. z.“, da so že januarja meseca sklenili v skupni seji načelstva in nadzorstva „Goriške ljudske posojilnice“, da oddajo takoj prostore g. Medvedu, najkasneje pa z 1. januarjem 1. 1904., „Krojaški zadrugi“ so pa odpovedali za 1. oktobra t. l. one prostore, ki so jih bil z moško besedo dali v najem za 10 let.

Zato smo se sodni odpovedi uprli. V 1. inštanci smo sicer pravdo zgubili, v drugi inštanci pa zmagali. Sedaj se stvar nadalja v tretji inštanci. Kakor znano, je „K. z.“ skupaj z „Lj. p.“ vkupila hišo v Gospodski ulici št. 7. A kmalu se je pokazalo, da gospodarstvo v dveh je nekoliko težko, zato se je izjavila „K. z.“, da je pripravljena odstopiti svojo polovico hiše, goriški ljudski posojilnici, seveda s pogojem, da jej goriška ljudska posojilnica odstopi potrebne prostore za deset let v najem s pravico vknjižbe. V to je posojilnica rada privolila. Ker je bilo dogovorjeno, da se ima ta pogodba vknjižiti, se je sestavila tudi pismena pogodba, ki se je izročila A. Bisailu dne 30. januarja 1900 z naročilom, da naj jo izroči „Lj. pos.“ v podpis. Od tedaj ni bilo pismene pogodbe več na dan.

Upravniki „K. z.“ so se seveda zanašali na moško besedo upravnikov „Lj. pos.“, a ti so besedo snedli, sklicevaje se na to, da pogodba ni veljavna, ker se ni sestavila v pismeni obliki. Sklenili so, da bacnejo „K. z.“ na cesto. V koliko se jim je to posrečilo, ste že čuli.

Take so bile torej razmere, in tako

so pomagali naprednjaki „K. z.“ Vprašanje je sedaj, kako nam je pomagala „C. pos.“?

„C. pos.“ se je, kakor že omenjeno, izjavila, da je pripravljena pomagati, da se zadruga reši iz stiske, osobito pa konkurza, v kateri so jo tiščali napredni kolovodje. Zato je prevzela pogajanje z upniki, prevzela plačevanje zadružnih dolgov proti temu, da ji pripade blago in tirjatve do pokritja saškov, ki se naberejo.

Na podlagi tega je izplačala do 60.000 K raznim upnikom. Za izdani denar pa je imela seveda pravico zahtevati dovoljnega jamstva. Z ozirom na ostudno gonjo od strani naprednjakov, in da se zavaruje proti vsakemu presečenju, si je morala zavarovati svoje tirjatve s primernimi sodnimi koraki. Sodni cenilec cenil je blago zadruga na K 44.030. V smislu postavnih določb ponudila je „C. P.“ 25% več nego je bilo blago sodno cenjeno, torej Kron 55.073. — **Pravico do enake ponudbe je imel vsakdo.** Ker pa drugega ponudnika ni bilo, zato se je načelnništvo izjavilo, da je zadovoljno s to ponudbo. Razlika med kupčijo s posojilnico in kupčijo z drugim človekom, je očitvidno ta, da bi drugi človek plačal 55.073 K in šel z blagom; dobiček pri prodaji pa vtaknil v svoj žep.

„C. p.“ pa je blago prevzela in je zopet izročila „Krojaški zadrugi“ v komisijonelno prodajo, ne zato, da bi pri tem delala dobiček, kakor privaten špekulant, ampak zato, da bi popolnem pokritju svojih tirjatev vse dohodke obrnila v prid „Krojaški zadrugi“.

Naravno je, da si je „C. p.“ pri tem zagotovila tudi oni upliv pri upravi trgovine, ki je potreben, da se sanacija tem sigurne izvrši. Sicer pa je bil položaj „Krojaške zadruga“ tak, da bi „C. p.“ s prisilno upravo, ki je že bila uvedena, torej s prisilnino, sodnim potom v bistvu dosegla vse to, kar jej je „K. z.“ s prosto pogodbo koncedirala. Po svojem bistvu in z ozirom na nesebične namene „Centralne posojilnice“ je torej pogodba sklenjena med „C. p.“ in „K.

z.“ gledé nadaljevanja trgovine, samo obojestransko prostovoljno odobrenje po zakonitih sodnih korakih že prej ustvarjenih odnošajev.

Vpraša se sedaj, ali je mogoče doseči sanacijo „K. z.“ v oni obliki, ki sta jo izvolila načelstvo „Krojaške zadruga“ in „Centralne posojilnice“?

Nasprotni listi, kateri so „mesarili K. z.“ z največjim mesarskim nožem“, da bi jo upropastili, kar jim je pa hvala Bogu izpodletelo, so omenjali tudi „sramotno“ pogodbo, katero je sklenil odbor „K. z.“ z odborom „C. p.“ To pogodbo noče poročevalec prečitati slavnemu občnemu zboru.

(Dalje pride.)

Govor

cand. iur. Bogumil Vošnjak na ljudskem shodu akad. ferijalnega društva „Adrija“ v Gorici.

(Konec.)

Treba je bilo izvenredne spretnosti in odločnosti, da se je vladi izsilila obljuba, snovati slov. spodnji gimnazij v Celju. Windisch Graetzovo ministerstvo je izpolnilo storjeno obljubo. Nemci so zagнали strašen krik in vik. Vse je bilo pokoncu, dolgo časa je polnilo celjsko vprašanje predala avstrijskih in inozemskih dnevnikov. Ministerstvo je padlo radi celjske slov. spodnje gimnazije. Nemci so radi slov. srednje šole razburkali celo javno mnenje in vznemirjali celo državo. Slov. srednja šola v Gorici je že dolgo srčna želja goriških Slovencev. Že pred 35 leti je vlada obljubila, da uvede slovenski poduk na goriškem gimnaziju. Obljuba se pa ni izpolnila. Dne 18. junija 1886. so izročili poslanci Poklukar, Tonkli in Mihael Vošnjak memorandum o slov. šolstvu naučnemu ministru Gautschu, v katerem se zahteva snovanje slov. spodnje gimnazije v Gorici. Pretekla je dolga vrsta let, nemški gimnazij je ostal nespremenjen. V najnovejšem času se je poprijelo ferijalno društvo „Adrija“ z vso vmeno vprašanja slov. gimnazija v Gorici. Ni težko dokazati, da je goriški nemški gimnazij velika krivica, katero trpi slov. prebivalstvo. Pest Nemcev je v deželi, in ti imajo cel nemški gimnazij, domače prebivalstvo pa mora dajati svoje sinove v nemško srednjo šolo. Na gim-

naziju se podučuje v jeziku, ki ni deželni jezik, katerega ogromna večina prebivalstva ne razume. Predstavljajte si, kako je težavno za slov. dijaka, ki ni čul doma niti edne nemške besede, napredovati na nemškem gimnaziju. Treba je da se nauči nemščine, predno vstopi v gimnazij. Da se nauči slov. učenec popolnoma tujega nemškega jezika, mora obiskovati pripravnico, in potem šele more vstopiti v gimnazij. Drugodi prestopajo učenci iz ljudske šole naravnost v 1. razred srednjih šol, ne da bi jim bilo potreba priučiti se čisto tujega jezika, katerega doslej niti govoriti še niso čuli. Pri nas se morajo sinovi slov. kmeta celo leto v pripravnici in že prej dve leti mučiti z učenjem nemščine. Ali ni ta pripravnica sama že veličanska krivica? Slovenski dijak mora pravzaprav študirati celih 9 let na goriškem gimnaziju, nemškemu dijaku ni treba obiskovati pripravnice in se učiti tujega jezika. Slovenski kmet pač ni v takem sijajnem gmotnem položaju, da bi naj po nepotrebnem svojega sina vzdrževal celo leto, premožni nemški meščan bi to lahko storil, njemu pa to ni treba. Ta krivica bi še ne bila tako huda, ako bi vendar mnogo onih, ki so vstopili v gimnazij, tudi izdelali te šole ter dosegli svoj cilj. Ni treba še posebej poudarjati, da je sploh težavno mlademu slov. dijaku izobraževati se na podlagi čisto tujega jezika. Vsak pameten človek sprevidi, da je tak način poduka skrajno nepedagoški, to je, da ne odgovarja onim načelom, po katerih se mora ravnati vsak učitelj. Učni uspehi so silno žalostni in klaverni. Statistični podatki kažejo, da pada v nemških kronovinah 9%—12% vseh dijakov, na goriškem gimnaziju pa pada 21%. Od 1000 maturantov jih pada drugodi 65—80, na goriškem gimnaziju pa povprečno 224 dijakov. V Gorici prihaja komaj 13% vseh dijakov srečno iz 1. v 8. razred. Tako slabih učnih uspehov ni v nobeni drugi deželi v Avstriji. Te številke so prav poučljive, to so posledice nasilne germanizacije, posledice vladnega sistema, ki noče priznati, da se mora negovati na srednjih šolah v prvi vrsti narodni in ne tuj jezik. Naglašati je treba gmotno škodo, katero trpi slov. prebivalstvo radi gimnazija z nemškim učnim

LISTEK.

Električna gonitev bohinske železnice.

Ker je „Gorica“ z drugimi listi vred nedavno poročala, da je železniško ministerstvo pozvalo več elektrotehničnih firm, da bi izdelale načrte za električno gonitev bohinske železnice, utegnili bi zanimati marsikoga, ki o tej stvari še nima prav jasnega pojma, zvedeti o njej kaj bolj natančnega.

Že pred kakimi 6 meseci je neki ugleden inženjer v podlistku „N. Fr. Presse“ zagovarjal idejo, da bi se nova železnica čez Ture in Bohinj gonila z elektriko, češ, ker je taka gonitev ravno pri gorskih železnicah z mnogimi dolgimi klanci kakor nalašč, a izrekel ob enem svoj dvom o možnosti take novotarije, in to pa edino radi tega, ker imajo tehniki o taki napravi še premalokušenj. Dočim je namreč parna gonitev tekom mnogih desetletij skozi in skozi poučena ter izkušena, so dozdaj edino le v Italiji se upali pri nekaterih glavnih progah uvesti elektriko, drugod so pa le kratke lokalne železnice in tramvaji z elektriko gonili. Bati se je torej, na bi na tako dolgi in imenitni progici se z vpeljavo čisto novega, premalo izkušenega sistema zgodile kake pomote, tako, da bi sledilo

kmalu neljubo razočaranje, ker se stvar ne bi sponesla, ker bi prišli nedostaki na dan, na katere se poprej ni mislilo. Kajti pri prvem poskusu se navadno človek še le nauči, kaj da bi trebalo drugače narediti, in taki nauki so toliko dražji, čim več podjetje stane.

A nova je pri tem edino uporaba na dolgi progi. Drugače pa je gonilna uporaba elektrike dandanes že 30 let stara, ako se oziramo edino le na elektriko, proizvajano z dinamo električnimi stroji — kajti gonilni poskusi z baterijami so mnogo starejši — in svetovne firme, kakor Siemens-Helske, Schuckert, Ganz i. dr. so že zvršile in še vsako leto zvršujejo toliko deloma velikanskih instalacij električnih tramvajev, manjših železnic, prenašanja sile v oddaljene tovarne itd., in elektrotehnika se je tekom teh let tako bujno znanstveno razvila, da s tega pogleda pač ni neverjetno, da bi se vpeljava elektrike tudi pri bohinski železnici posrečila in sponesla. Da pa je to železi kot velikanski napredek v prid občinstvu, to naj razjasnijo nastopne vrstice.

1. Z električno gonitvijo odpade ono hropenje, oni dim in smrad, ki je pri parni lokomotivi tako zopern. V bližini železnice postane vse umazano od saj in pepela, ki ga bruha iz sebe parni stroj; potovalec, ki bi rad si nekoliko ogledal kraje, mimo katerih leti, in v to

svrhu nekoliko pomoli glavo skozi okno, ima precej drobec hlaponovih saj v česu, da ga peče, mu vzame vid in onemogoči nadaljni užitek. In skozi odprto okno ti naleti po daljši vožnji toliko črnih smeti na tvoj sedež, in na tvojo obleko, in v lase in v brke, da treba po prestani vožnji se temeljito umiti in očistiti. Pri električni gonitvi ostane vse čedno, ni dima, ni saj, ni hropenja in bruhanja, edino veter ti še nekoliko nagaja pri odprtem oknu vsled hitrosti vožnje, a ta veter ti donaja ob vročini le sveži dobrodejni zrak, in če je prehladen ali mrzel, bo treba okno zapreti. Žal, da te elektrika ne bo mogla obvarovati onega smrada, ki ga sosed širi v vozu s svojim nefinim knasterjem. Tu bo pač edina pomoč, da si zapališ sam toliko finejšo havano.

2. Električni motor nima onih masivnih železnih drogov, ki smukajo pri parnem stroju tje in sem, kakor bat v parnem valju in drog, ki poriva kolesna vratina, in oni, ki veže ta vrtila med seboj. Tako porivanje težkih mas tje in sem provzroča pri rastoči hitrosti silno suvanje in trganje izmenoma na levi in desni strani, ki se s hitrostjo v kvadratnem razmerju shujša, tako da raste v isti meri nevarnost, da hlacon iz tira skoči, ali se kaj polomi; in to je glavni vzrok, da se hitrost vožnje nad neko določeno mejo ne more povečati. Električni

motor pa ima edino le eden gibljivi del, ki pa ne smuka tje in sem, temveč se vrtili okoli svoje osi liki kolo. Za tako vrtenje pa zadostuje, da je težišče natančno v matematični vrtilni osi, in vsako tresenje ali trganje je izključeno, tako da je možno vrtenje skoro poljubno pospeševati. Vsled tega je torej pri električni gonitvi dopustna veliko večja vozna hitrost; samo sredobežna sila na ovinčkih stavi tukaj neke meje, tako da treba proti učinkom te sile še posebnih varnostnih priprav; zlasti treba take proge kolikor mogoče brez ovinkov, torej premočrtno zgraditi, oziroma dati krivuljam kolikor možno velik polumor.

3. Električni motor je predmet jako majhne velikosti, ki med delom niti ni vroč, niti hrani v sebi kake k razletu pripravne plinov napetosti. Vsled tega ima lahko, če treba, vsak voz svoj motor pod podom med kolesi. Parni hlacon je velikanski stroj, ker obsega kotel, peč, dimnik, shrambo za premog in vodo. Da bi se podelil vsakemu vozu posebej parni stroj, je nemogoče iz ekonomičnih ozirov, in pa radi tega, ker parna gonitev ne trpi pogostoma pretrganega delovanja, kajti toplota stane denar, a toplota, ki je v parnem stroju med delovanjem v veliki množini nakopičena, se med mirovanjem z ohlajenjem nepovratno izgubi, ter se mora pred novim pogonom na novo vstvariti, in to z veliko iz-

jezikom. Koliko denarja potrosi zastoj naš kmet, ki ima sina v nemškem gimnaziju. Nemščina dela dijaku največje ovire, on omaguje, predno doseže svoj cilj. Zabljen študent pa ni za nič, ni kmet, ni gospod. Na polju noče delati, za drugo opravilo pa tudi ni, svoji rodbini dela največje sitnobe in nepotrebne stroške. Trinajst dijakov od sto izdela gimnazij. Lahko trdim, da je med onimi 87 dijakih, ki so zapustili gimnazij, predno so prišli v 8. razred, skoraj polovica izgubljenih študentov. Pravi in edini vzrok teh strašnih nevspehov na goriškem gimnaziju je veliki nezmisel in bedastoča, da se podučuje na gimnaziju v tujem jeziku. Pomislite, letos so napravili maturo samo trije Slovenci, v Mariboru, kjer je vsaj spodnji gimnazij slovenski, pa 23 Slovencev. Naštevam sem že mnogo nedostatkov, ki učinijo, da dela nemški gimnazij hude ovire slov. dijaku. Omeniti pa imam še nekaj. Profesorji so skoraj izključno le Nemci. Tujec ne more imeti nikdar pravega sočutja in očetovske ljubezni do slov. dijaka, kakor domačin, ki pozna našo deželo in prebivalce. Na bodočem slov. gimnaziju ne bodo podučevali trdi Nemci s Tirolskega in Gornje Avstrijskega, ampak domačini, in že radi tega bode poduk na vsak način olajšan slov. dijaku, ki bode v vseh strokah lažje napredoval. Dokler je pa v Gorici nemški gimnazij, godi se velika krivica slov. kmetu in obrtniku, ki plača sicer svoj davek, kakor vsi drugi avstrijski državljani, pa ne uživa istih pravic in je povsodi zapostavljen. Proč s tujo nemško srednjo šolo, Avstrija, daj nam narodne srednje šole! V mnogojezični državi živimo. Vsakdo izmed Vas, ki je že potoval po naši državi, je spoznal, da se govori v Avstriji mnogo jezikov. Ker pa je Avstrija mnogojezična država, v kateri je vsak narod drugemu enakopraven, ali bi vsaj moral biti, je treba mnogim državljanom, da znajo več jezikov. Če tudi nemščina danes nima več one veljave, katero je nekdanj imela v Avstriji, vendar je potrebna izobražencu, trgovcu in obrtniku. Radi tega je samo umevno, da mora tudi na slov. gimnaziju nemški jezik biti učni predmet. To je potrebno, krivica je pa, ako učni jezik ni narodni jezik, ampak tuj jezik, nemščina. Slovani se radi učijo drugih jezikov, ker vedo, da jih potrebujejo. Trmasti in objestni Nemci so pa preponosni, da bi se učili jezikov „manj vrednih“ — kakor pravijo — slovanskih narodov. Po mnenju teh širokoustnih gospodov bi naj imel v Avstriji veljavo samo eden jezik, in to je edinozveličavni blaženi nemški jezik. Da, ti ljudje nam hočejo odrekati pravice svobodnega državljanstva, hočejo, da bi bili sužnji, katerim bi bili oni gospodi. Nemci so bili dolga stoletja v zasmeh vsem drugim narodom radi svoje nesposobnosti v političnih zadevah in popolnega pomanjkanja čuta za pametno državno upravo. In ti Nemci, ki so bili stoletja in stoletja v političnem oziru najnesposobnejši narod v Evropi,

gubo časa. Parna gonitev železnice torej ne more biti drugače urejena, nega da je gonilna sila nakopičena za večje število vozov v enem posebnem voznom stroju, da se torej vozovi ne premikajo iz kraja v kraj posamično, ampak v velikih skupinah, t. j. v podobni redkih vlakov z dolgo kito privešenih vozov. Glede prevažanja tovorov to ni nikomur v nepričljivo, pač pa glede osebnega prometa. Da se v bližino nekoliko kilometrov marsikdo rajše s konjem popelje, nego bi čakal več ur do vlaka, ali celo radi manjkajočih vlakov moral kje prenočiti, to pač vidimo na vipavski železnici; in koliko študij je treba za potovanje v širni svet, da se iztuhla rabljiv potovalni načrt glede priličnih zvez na prestopnih postajah; koliko nervoznosti proizvoda vsakokratni strah pred zamudo vlaka; kako skrajno sitna je gneča pri postajni blagajni! In to je vse posledek redkih vlakov z mnogošteviličnimi vozovi. Pri električni gonitvi se dá namesto enega dolgega napraviti več kratkih, ki sledijo v malih presledkih; celo vsak voz je možno posebe goniti; vsak motor se more brez vsakega pripravljanja in vsake izgube časa takoj spraviti v tek; promet zadobi značaj tramvajskega, t. j. ni se treba brigati za kak vojni red; kedar si ravno

se drznejo nam, bodrim in zdravim slovanskim plemenom, odrekati državljanske pravice. Ali v Avstriji ni zakonov, ki zapovedujejo, da se naj Slovenci izobražujejo na podlagi svojega materinskega jezika? Zakone imamo, pravične zakone, ali kdo se ravna po njih? Kaj ukazuje zadnji odstavek slovečega člena 19. od 21. dec. 1867: „V deželah, kjer prebiva več narodnosti, naj bodo javna učilišča tako urejena, da se izobražuje lahko vsaka narodnost v svojem jeziku, ne da bi bil kdo prisiljen se učiti drugega deželnega jezika“. Kako se pa izvršuje ta zakon? Vlada naredba pravi, da sta deželna jezika na Goriškem samo slovenski in italijanski, nemški pa ni bil in ne bode nikdar deželni jezik. Nemški jezik je v naši deželi čisto tuj jezik, v katerem se niti v dež. zboru ne razpravlja. Ker je slov. mladina prisiljena se izobraževati na podlagi tujega jezika, ki ni deželni jezik, moramo povdarjati, da se že celih trideset let kršijo temeljni državni zakoni, da se krši ustava. Ali imamo radi tega zakone, da se ne ravna po njih oni, ki so prisegli na ustavo? Radost se polasča moje duše, ko vidim, kako narasča naš življenj v Gorici. Čim večji bode naš ugled, tem prej se morajo uresničiti naše upravičene terjatve. Delajmo in trudimo se vsi, slov. obrtniki in trgovci, kmeti, delavci in izobraženci. In naše delo nam ustvari ugled, silo in moč. V borbi za naše zahteve nas mora bodriti misel: ker je pravično in zakonito vse, kar hočemo in terjamo, in ne krivično, bode zmaga naša, bodočnost naša!

Dopisi.

Iz goriške okolice, dne 23. avg. 1903. — V zadnjem dopisu sem izrazil svoje veliko začudenje, da je mogoče dan danes, ko je vendar naša narodna zavednost v deželi že krepko razvita, ko vendar vsak le nekoliko otroškim hlačicam odrasli deček, vsak od našega središča še tako oddaljeni gorjanec s slovanskim govorom ponosno kaže, da je Slovenec, da je mogoče dan danes, ko se vendar bije ljut boj med nami in Lahji, čegava bode Gorica, katerega boja najvidnejši znak je pač le zunanje lice Vasega mesta, da je mogoče, javnim lokalom, ki so prešli v slovenske roke, pustiti laško in nemško zunanost. Ako bi bili to storili mlačni Slovenci, ki se niso nikdar brigali za naš narodni boj, bi bila planila „Soča“ na nje, da bi bilo joj in groza. Zdaj pa, ko dela to Gabršček et comp., t. j. cvet narodnih kričačev, zdaj „Soča“ ne le molči, ampak imenuje to naš bojni načrt, razirajoče ravnanje celo narodne pirhe. Prvi dan njih lastništva so imeli Gabršček et comp. tresčiti ob tla ptuje napise ter postaviti na njih mesto daleč okoli vidne slovenske in le slovenske napise. Gabršček hoče biti narodni naprednjak, kak naprednjak je to, ko nas peha nazaj v narodno mrtvilo, v narodno suženjstvo! Tudi lepaki po ulicah v treh jezikih, s katerimi vabi k svojim koncertom, niso narodno napredni, take lepake dajajo tiskati dan danes tudi neslovenski obrtniki. Narodno naprednjakstvo mora pač menda delovati za narodni napredek, in napredek je za

za odpotovanje pripravljen (in pripravljal si se lahko povsem ravnodušno, ne da bi vedno pogledaval na uro in v svoji nervoznosti pozabil najvažnejše stvari spraviti v kovček), podaj se na postajo; ako je ravnokar vlak odšel, odide n. pr. v 10 minutah drugi v istomer, in baš tako je na prestopnih postajah kmalo priličen vlak na razpolago. Nervoznost se imenuje bolezen sedanje dobe in se smatra najbolj kot nasledek modernih prometnih načinov. Električna gonitev vlakov obeta torej tega pogleda izdaten napredek.

4. Električen motor ima dvojno sposobnost: pritekajoči električni tok ga žene, ako pa ga goni mehanična sila, proizvaja on električni tok. Ako se rabi v tem zadnjem smislu, imenuje se dinamoelektrični stroj. Ako sta torej dva taka stroja z nepretrgano elektrovodno žico zvezana, in ako goniš eden stroj (n. pr. z roko, ako je majhen, ali s paro ali vodo, ako je velik), mora se gibati tudi drugi, ki sme pri tem biti od prvega mnogo kilometrov oddaljen. Tudi parni stroj ima temu podobno svojstvo: Napetost pare v kotlu ga goni; ako ga pa goni zunanja mehanična sila, tlačni zrak v kotel tako, da nastane ondi napetost. Dočim pa se to svojstvo pri hla-

nas Slovence dan danes le izključna raba narodnega jezika, in slovenski narodni pirhi poznajo le slovenski jezik, ali pa jih ni!

Koliko let se bojujete goriški meščanje za slovenske javne napise na mestnih poslopjih. Koliko jezika si je zbrusila v preteklem času „Soča“ samo za to važno narodno zahtev! Vsa slovenski javni napis so Vaši laški meščanje s kruto doslednostjo že v prvi noči odrgali ali zamazali. Bilo je treba vročega, desetletja trajajočega boja, da ste Lahe v tem načelnem nasprotovanju utrudili. Zdaj, ko je boj izvojevan, ko so se laški nasprotniki privadili na slovenske napise, zdaj pride ista „Soča“ in kakor v zasmeh za vse dosedanje narodne borbe, hvali in priporoča Slovence podjetji, ki nosite izključno laški in nemški nadpis. To ni več slepilo, to je že blaznost! Marsikateri slovenski trgovec-začetnik bi bil rad, ker je imel pomanjkanje laških odjemalcev (slovenskih) že itak ni imel dovolj, postavil si laški napis, a imel je toliko narodnega prepričanja, toliko načelne zavednosti, da mu je bila ljubša beda, nego rušenje narodne discipline. V nasprotnem slučaju bi ga bila „Soča“ raztrgala, in ne po krivici. Današnja „Soča“ pa hvali na vso sapo kot eminentno narodni edini dve podjetji mestnih Slovencev, ki nosita napise le v ptujih jezikih. Ali se tako vzgojuje narodno čustvo, ali se tako krepi narodna moral? Kaj porečejo Lahji k tej narodni mlačnosti, k temu indiferentizmu? Smejejo se nam in prav imajo! Ali jaz mislim, da „Soča“, ki je tako nizko padla, ne zasluži imena narodnega glasila, to ni niti glasilu kake stranke, ampak glasilce špekulanta rojenega iz slovenske matere, kateri slovensko preteklost časnika izrablja za reklamo privatnega, za našo narodnost indiferentnega podjetja. Ako bi začeli slovenski trgovci danes ali jutri razpostavljati le laške ali nemške napise, ali bi jim mogla „Soča“ kaj reči. Nič! Ona si je na to stran za vselej zaprla sapo.

Naj mi „Soča“ ne pricaplja s praznimi izgovori: Mi smo podjetje kupili s ptujimi napisi, in zaradi reklame smo napise pustili. — Dobro, živ krst bi ne imel temu kaj ugovarjati. Ali potem so imeli javnosti prikriti, da je prišlo lastništvo v slovenske roke. „Soča“ ni imela niti z eno besedico v uradniškem delu omeniti teh gostilen — k večjemu v inzeratnem delu, ker se je že izneverila nekdanjemu principu, da je imel tudi ta del služiti le slov. trgovcem. Namestu tega kaj smo doživeli? Ozračje so pretresale bombe v obliki uvodnih člankov o narodnih velikonočnih pirhih. To je bila že ogromna čifutska reklama, namenjena celi Sloveniji. Potem pa dosledno bobnanje in hvalisanje skoraj v vsaki „Soči“. To sporočanje prinaša že take lapalije, da se prav nič ne začudim, če bodem nekega dne čital v „Soči“ število onih, ki so v teh dveh gostilnah od enega „Sočinega“ izdanka do drugega šli na str. . . . In zakaj ta slepa materina skrb „Soče“ za dve, ptuji imeni noseči gostilni? Kratek odgovor: Ker je med njiju akcijonerji tudi lastnik „Soče“, ker se imajo dobički teh dveh, naš narodni idealizem sramotečih gostilen stekati v žep tudi „Sočinega“ lastnika. Od vseh trgovskih in obrtnjskih podjetij, kar jih je v slovenskih rokah v Vašem mestu, ne najdete niti enega, katero bi imelo izključno laško ali nemško lice, kakor te dve gostilni; pa naj pride kak slovenski lastnik onih podjetij k lastniku „Soče“,

ponu ne da izkoristiti, je to pri električnem motorju drugače. Dokler teče vlak po ravnem ali v hrib, goni ga elektrika, ki po žici drugod v motor priteka; ko pa gre navzdol, teče vlak sam ob sebi in bi se zalezel v skrajno opasno hitrost, ko bi ga z zavornicami ne brzdali. A tukaj je možno navadno mehanično zaviranje, ki gonilno silo zemeljske težnosti uničuje, nadomestiti na kaj koristen način. Težnost kot gonilna sila namreč goni zdaj motor, ta pa proizvaja električni tok; ker pa proizvodnje toka obrablja gonilno silo, se s tem vlak zavira, proizvodnjo električni tok pa po žicah odteka na mesto, kjer se v akumulatorjih shranjuje v porabo pri gonitvi drugega vlaka v hrib. Reči se more torej, da navzdol vozeči vlak pomaga drugemu se navzgor voziti, prav kakor n. pr. dve vedrici v vodnjaku, višji na koncih iste vrvi, kojih eno gre kvišku, če gre drugo dol. To je za ekonomijo gonilnih sredstev velikanskega pomena, in radi tega smatrajo ravno pri gorskih železnicah električno gonitev za posebno pripravno. (Za rezevno mora pa voz imeti vedno tudi mehanično zavornico.)

(Konec pride.)

s prošnjo, naj bi vsaj za stoti del toliko priporočil njegove podjetje v uradniškem delu „Soče“, kakor priporoča svoji v ptujem jeziku imenovani gostilni, potem naj se le pripravi na odgovor: Inzeratni del Vam je na razpolago proti plačilu. — In tako je: Privatna podjetja goriških Slovencev so v „Sočinih“ očeh toliko vredna kot podjetja Lahov, to je: nič; privatna podjetja „Sočinega“ lastnika so pa v „Sočinih“ očeh velike narodne vrednosti. Teh podjetij napredek je narodni napredek, njih sreča narodna sreča, njih dobiček narodni dobiček. „Soča“ jih ni zastoj proklamirala za narodne pirhe! In Vi mestni Slovenci, le pridno zahajajte v Gabrščekove oštarije, polnite mu — na škodo drugih slovenskih mestnih krčmarjev — nenasični žep, in v „Sočinih“ listih Vas bode vedno imenoval vrle narodnjake, če se tudi vpišete v nemški „Schulverein“ ali v laško „Lega nazionale“.

A. K.

Iz Boveca. — Komaj se je zadržal pri nas pogubni element ognja, in niso ubogi ljudje še niti dobro prišli k zavesti ter kakor lastavica zrlji nemo na svoja pogorišča, tarajoč ob njih in zaman išoč sledu pomoči in rešitve, je došel nakrat z drugimi agenti tudi — Dr. Tuma.

Vsakdo je mislil, da je prišel mož v Bovec iz sočustva, pride kot zastopnik pomagat na ta ali oni način, toda varali smo se. Za v nedeljo pop. je mož naznanil shod svojih volivcev, t. j. I. in II. vol. razreda pri Hubru. Zlasti ubogi pogorelci so se ga precej udeležili in občinski sluga je zbral vkup število ljudij, katerim se izplača govoriti.

Možje pa, ki so prišli v nadeji, da se jim bo delila kaka podpora ali da se bo delala kaka prošnja, so z žalostjo doznali takoj, da Tuma je in ostane le Tuma. „Klerikalizem“ in zopet „klerikalizem“, to je bila vodilna beseda. Klerikalci so krivi vsega zla v deželi, v dež. zboru in sploh povsod.

Užitniško prašanje ga je tudi srbelo, in zato je nagloma izjavil, da je on pri tem do cela nedolžen, da so mu delali Lahji in Slovenci v dež. zboru veliko krivico, ko so mu očitali, kar mu je šlo.

Na vprašanje, kaj misli on o izboljšanju mlekarških razmer na Bovškem, je dejal, da so zopet le „klerikalci“ krivi, da ni dobila Primorska strokovne sirsarske šole, ampak le Kranjska. Ogrevale se je za mlekarško centralo v Tolminu, s katero pa noben Bovčan ni zadovoljen. Pomni naj dr. Tuma, da mi za ped ne odstopimo od zahteve, katero zastopa naše „Kat. pol. dr. v Bovecu“ vže od svojega početka, da bodi centrala za bovški okraj v Bovecu, in kjer naj bodo tudi strokovni tečaji. Misel na Tolmin je nesrečna misel v tem smislu, kakor se je sprožila, je očitvidno le voda na mlin nekaterih, in jo prezira celi tolminski okraj! Tuma je tudi povedal spet, da kmetu ni pomagati, da treba pa pomagati obrtniku, in učiteljem plače zvišati: „ako bodo učitelji boljše plačani, bodo imeli kmetje od njih večjih koristij, ker jih bodo podučevali v kmetijstvu.“

Mi gotovo nismo proti temu, da se učiteljem, zlasti oženjenim, torej z družino, olajša in zboljša stanje, toda proti načelu „naprednjakov“, da se zgodi to na račun vže itak preobloženega kmeta smo odločno! V ta namen prispevaj država, ne pa dežela!

Se vé, pri tem se je spet udrihalo po nesrečnih „klerikalcih“, ki nimajo na sebi ne ene dlake poštene.

Čenjeni čitatelj blagovoli uglobiti se v žalostne razmere bovške, predstavi si uboge reveže, kako poslušajo Tuma, ter misli si, kakó zeló jim je šel v slast Tumor požarni govor. Kako nastopa z Bovčani v dež. zboru ni povedal!

Sicer si pa dr. Tuma tekom časa še privoščimo kje drugje!

Op. uredn.: Revežu se najbrže meša.

Politični pregled.

Ruski car na Dunaju.

Po najnovejših poročilih pride ruski car zadnje dni meseca septembra na Dunaj ter ostane tam kot gost našega cesarja 5 dni. Spremljal ga bode tudi minister za zunanje zadeve, grof Lamsdorf.

Kriza na Ogrskem.

Cesar vsprejema še vedno ogrske državniške, in konec teh vsprejemov je določen baje na današnji dan. Pravijo, da je jako nejevoljen, in tudi zdravje njegovo da ni najboljše. O tem, kako da se je cesar izrazil nasproti temu ali onemu državniku, sicer natančnega ni nič znano, vendar pa hočejo nekateri vedeti, da se je cesar odločno izrekel proti takim koncesijam narodnostnega pomena, ki bi zamogle biti na kvar celokupnosti naše armade. Da, nekateri hočejo vedeti, da se je cesar nasproti takim zahtevam celo

jako trpko izrazil ter da je rekel, da bi ne bil nikdar pričakoval, da stopijo Madjari predenj s takimi osodopolnimi zahtevami zdaj, ko se njegovo življenje nagiba k zatonu. Govori se sicer tudi o nekem ministerstvu Wekerle-Aponny, kar pa ni najbrže nič drugega, nego navadno ugibanje, kakoršnih pri ministerskih krizah itak nikdar ne primanjkuje.

Menotti Garibaldi.

V soboto popoldne ob 5 uri in 45 minut je umrl v Rimu general Menotti Garibaldi. Menotti Garibaldi je bil prvorojeni sin znanega puntarja, Giuseppe Garibaldija in se je rodil 16. septembra 1840. Pokojnik boril se je že leta 1859 proti Avstriji, in sicer je takrat služil pri planinskih lovskih batalijonih. L. 1862. bil je pri znanem naskoku na Rim, ki se je pa tako korenito ponesrečil pri Aspromonte, kjer je bil stari Garibaldi hudo ranjen; l. 1866. pa je bil pri Garibaldincih, ki so poskusili svojo srečo proti našemu Trentinu. L. 1870. podal se je Menotti na Francosko, da bi pomagal Francozom proti Nemcem, ali njegova pomoč je bila jako neznatna, in naravnost smešna je bila tudi pomoč Garibaldincev v grško-turški vojski. Bil je mož prav navadnega kroja, brez posebnih duševnih zmožnosti, ki je pa vzbujal posebno med iredentovci zaradi tega veliko pozornost, ker se je imenoval Garibaldi. —

Bolgarskega kneza še vedno ni.

Te dni so mu brzojavili iz Zofije, naj bi vendar prišel, ker v teh osodopolnih časih zahtevajo tudi koristi države, da bi se vladar povrnil domov, ali Ferdinand ni nikakor tega mnenja. Odgovoril ji je namreč, da mu njegovo sedanje zdravljenje jako ugaja, in da bi prišlo njegovo zdravje v veliko nevarnost, ako bi ravno sedaj pretrgal svoje zdravljenje. Njegovo zdravje je po njegovem mnenju od velike važnosti za celo Bolgarijo. Kakor se vidi, ni kneza Ferdinanda tudi v teh resnih trenotkih še zapustil humor, in prepričani smo, da je neizrečeno zadovoljen, ko se mu je posrečilo odnesti zdravo kožo iz Bolgarije.

Macedonski dogodki.

Veliko pozornost je vzbudilo po vsi Evropi dejstvo, da je poslala Rusija te dni jeden oddelek svojega vojnega brodovja v turško vodovje. Vsled tega gibati so se začeli tudi Angleži in druge države, ki so tudi poslali svoje vojne ladije proti turškemu obrežju, in vse je bilo mnenja, da se intervencija Rusije prične hip na hip. Tudi ustaši postali so živahniji, ko so zagledali v turškem vodovju ruske vojne ladije in začeli so v raznih vilajetih strašno razsajati. Mislili so namreč, da jim je Rusija že v resnici prihitela na pomoč, ali po najnovejših virih varali so se hudo, kajti rusko vojno brodovje odpluje baje že te dni iz turškega vodovja, ker je Turčija ugodila vsem ruskim zahtevam, tihočim se zadoščenja, katero je Rusija zahtevala zaradi umora konzula Rotskowskyga.

* * *

V zadnjih dneh so ustaši porušili in sežgali 10 vasi. Vsled tega so pa turški vojaki tudi popolnoma uničili dve vasi ter pomorili v njih vse ženske in otroke dočim so moške zbežali na gore ter se tam pridružili ustašam. Turški vojaki so strašno postopali, onemogle otroke in žene natikali so kar na kole.

* * *

Ustaši so pri Monastiru popolnoma uničili jeden turški batalijon.

Domače in razne novice.

Imenovanje. — Obrtnim glavnim nadzornikom, s sedežem v Pulju, je imenovan inženjer Ahilej Pellegrini, ki je bil dosedaj pridržen kot nadzornik II. razreda obrtnemu nadzorništvu od delku v Trstu.

Seja mestnega sveta goriškega. — V petek je imel naš mestni svet svojo sejo. Pri ti priliki je naznanil podžupan Bombig mestnim starešinom, da mu je poslalo akademsko ferijalno društvo „Adrija“ resolucijo, sklenjeno na ljudskem shodu akademčnega ferijalnega društva „Adrija“, glede ustanovitve slovenskih mestnih ljudskih sol v Gorici, s katero naj bi se bavil mestni svet. Podžupan Bombig je hotel resolucijo izročiti pravemu odseku, a starešina dr. Pinausig bil je pa mnenja, da naj mestni svet o omenjeni resoluciji preide na dnevni red, kar je mestni svet seveda tudi storil. Mi se seveda takemu postopanju z našimi resolucijami, od strani oseb a la dr. Pinausig, prav čisto nič ne čudimo, pove-mo jim pa že danes, da pridejo časi, ki pa niso morebiti tako daleč, kakor si mislijo ljudje a la dr. Pinausig, ko bo goriško mestno starešinstvo tudi naše resolucije jemalo prav resno v poštev.

Da, da, ti časi pridejo, in doživi jih mogoče tudi še dr. Pinausig, ako si bo znešel varovati svoje zdravje, katero mu Bog ohrani še mnoga, mnoga leta, in mu daj tudi dočakati, da se naše prorokovanje uresniči — če tudi na njegovo jezo.

Sejem sv. Jerneja. — V Gorici smo imeli včeraj sejem sv. Jerneja, ki je bil obiskan prilično dobro. Posebno živahno je bilo na živinskem trgu, kamor so prignali mnogo živine, ki je pa bila jako draga. Posebno draga so bila praseti in pa mlade krave.

Napad. — Včeraj zjutraj obvestili so s telefonom policijo da je bil v noči od nedelje na ponedeljek napaden in hudo ranjen neki delavec. In v resnici sta našla na lice mesta odposlana redarja Kumar in Leban na dvorišče g. Pellegrinija, na Grčini, nekoga Franceta Dvořaka, iz Prage, gluhonemega, ki je bil delavec v Bratovi opekarni blizu goriškega pokopališča, hudo ranjenega z nožem na hrbtu. Ranjenec je povedal redarjema, seveda na svoj način, namreč s kretanjem rok, da se je po noči z dvema tovarišema vračal v opekarno ter da je bil zahrbtno napaden in ranjen z nožem od neznane mu osebe. Tovariša prenesla sta ga s ceste na dvorišče ter potem odšla. Ranjenca so spravili potem na neki voz ter ga prepeljali v tukajšnjo bolnišnico.

Pod voz je prišel 17-letni Ludovik Berbuč, iz Sela pri Črničah. Peljal je namreč na vrvi vola po ulici Vetturini, ki se je pa splašil, ko je pridrhal mimo neki voz. Vol je Berbuča tako nesrečno potegnil za seboj, da je pri ti priliki prišel pod voz. Potegnili so ga sicer kmalu izpod voza, a revež oškodoval se je še precej močno. Pritekla mu je na pomoč neka gospa Fonžari, potem so ga pa spremili v bolnišnico, kjer mu je zdravnik na dveh krajih moral zašiti rane.

Zavod za pospeševanje obrti. — Goriška trgovska in obrtna zbornica razpisuje mesto ravnatelja za novi zavod za pospeševanje obrti, kateri se ima v kratkem oživitvoriti. Plača ravnatelju je določena za sedaj na 3000 K.

Prošnje je vložiti do 30. septembra t. l. v rečni trgovski in obrtni zbornici ter jim je priložiti dokumente za sposobnost za tako mesto, dokaze o študijah in o praktičnem službovanju, jezikovne zmožnosti ter poznavanje obrti.

Iz Vrtojbe nam pišejo: Blagovolite sprejeti par vrstic v Vaš cenjeni list. Sicer ni vredno odgovarjati otročarijam, ki se po navadi čitajo v naprednjakem listu „Soči“. Ali vendar vse se ne more zamolčati, kar piše ta nečestni list. Tedaj k stvari. Čita se namreč v prilogi zadnje „Soče“ od 22. t. m. št. 67, da se je vzbudil župan iz pelletnega spanja ter razpisal nove volitve starešinstva. Toraj če se prav razumemo, bi morale biti volitve vže pred petimi leti, to je, koj ko je župan postal, bi bil moral razpisati nove volitve. Pa pustimo to in mislimo si, kar je dopisnik mislil in ne kar je rekel. Vprašamo ga namreč, ni li mogoče on, namreč dopisnik, spal dve leti? ali pa je bil morda v Ameriki? Kajti ako bi ne bil spal, ali pa da bi ne bil v tujini bi bil gotovo slišal, da je sklical koj po pretekli dobi župan sejo, v kateri se je razpravljala zadeva o novih volitvah, in kdo da bože izdeloval volilne imenike, ker je uradnikom c. kr. davkarje prepovedano jih izdelovati; in občinski tajnik se je tudi na moč branil sprejeti ono sitno delo; in še le v seji dne 23. marca 1902. so starešini nekoliko s prošnjo, nekoliko s silo obč. tajnika pripravili do tega, da je sprejel ono delo, ter so mu dali časa da dokonča to delo do konca junija, on pa si je vzel čas za izdelati delo do konca avgusta m. l., kar se je tudi zgodilo, ter so bili imeniki tudi razloženi; pa dopisnik v „Soči“ ni slišal onega razglašja, ker je spal ali pa je bil v tujini; tako tudi ni slišal, da je bilo vloženih mnogo ugovorov proti imenikom, tako da so se imeniki morali po sklepu komisije na novo predelati, za kar je bilo potreba zopet delj časa. Toliko v opravičenje župana. Dopisniku v „Soči“ pa se svetuje, naj bi ne hodil več v pluje kraje, ali pa naj ne spi, kadar se bodo v prihodnje izdajali taki razglasi. Dopisniku bodi pa še to povedano: Naš župan ima že itak dve kolajni, in sicer je dobil jedno za zasluge kot bojovnik v vojski z Italijo l. 1866., druga kolajna je pa jubilejska kolajna, in jih toraj ob vsaki priložnosti lahko nosi na svojih prsih. Križ na hrbtu pa prepušča prismojenemu dopisniku. Uredništvu „Soče“ pa bodi povedano, da je presneto malo vreden list, ki nima boljših dopisnikov. Sicer pa je „Soča“ v Vrtojbi znana le po imenu.

Kmetijski odsek c. kr. kmetijskega društva v Gorici za okraj komenski v Komnu, priredi v nedeljo, dne 6. septembra t. l. prvo raz-

stavo goveje živine v Komnu. Živinorejci spadajoči v sodnijski okraj komenski so vabljeni prignati istega dne do 8. ure zjutraj vso svojo lepšo živino ne glede na starost ter naj se nemudoma prijavijo pri kmetiskem odseku v Komnu, ali pa pri svojih županstvih, da se živina namenjena za razstavo opiše.

Razstava, kakoršne še ni bilo na Krasu in ki vzbuja že sedaj veliko zanimanje daleč na okrog, obeta biti splošno zanimiva in podučna.

Za to izvoljena komisija delila bode 18 denarnih in 18 častnih priznanj.

Otvoritev razstave bode ob 9. uri zjutraj.

Namesto v Ameriko — v zapor. — Matija Peropat, Matija Branković in Jakob Branković vsi trije iz Buzešćine v Istri, hoteli so se s tem odtegniti vojaštvu, da so se namenili popihati jo v Ameriko. Ali njih nakana jim je izpodletela. V Korminu so jih namreč prijeli in jih zaprli. V četrtek pa jih je tukajšnje kazensko sodišče obsodilo, in sicer vsakega na 2 tedna strogega zapora.

Prošnja. — Častita načelnštva združnic družbe sv. Cirila in Metoda, ki za leto 1903. še niso naznanila število svojih udov t. j. ustanovnikov, letnikov in podpornikov, se ponavljajočo lepo prosijo, naj jih družbinemu vodstvu kar po dopisnicah naznanijo do 5. sept. t. l.

Italijanska gimnazija v Pazinu. — Naučno ministerstvo je dovolilo, da se italijanska spodnja gimnazija spremeni v popolno realko.

Požar. — V Čresu je v soboto popoldne pogorelo občinsko poslopje.

Italijanska kraljica v Vidmu. — V četrtek dospe v Videm z italijanskim kraljem tudi italijanska kraljica Helena, da si tudi ona ogleda tamošnjo razstavo.

Solnčarica. — „Montagszeitung“ poroča, da je pri zadnjih vajah na Štajerskem več vojakov 7. pešpolka obolelo na solnčarici, jeden pa je bilznel.

Papeževi darovi. — Pij X. je daroval za rimske ubožce 100.000 lir in za ljudsko kuhinjo Petrovega društva 5000 lir.

Proces Humbert. — V soboto dovršila se je kazenska obravnava proti svetovno-znani sleparski družbi Humbertov v Parizu. To ni šlo le za stotisočake, ampak šlo je za 100 in več milijonov frankov, katere si je znala ta družba v teku 20 let prislepariti. Pri vsem tem pa je bilo mnogo takih, ki so bili mnenja da ni izključena oprostitev obtožencev. No, sodišče je pa vendarle obsodilo vse obtožence, in sicer Terezijo in Friderika Humberta na pet let ječe, Romana Humberta na tri leta in Emilija na dve leti ječe.

Odprto pismo

gospodu

Andreju Pogorelcu

v Gorici

sedaj na letovišču v Kobaridu.

Lahko bi Vam pisal zasebno pismo. Toda Vi ste nas s svojim vzgledom učili, da se z odprtimi pismi na mogočne gospode več doseže. Saj se pač še spominjate, kako ste se svoje dni s takimi plodovi svojega političnega veleuma korčili v „Soči“!

Torej, ker ste Vi vsaj po svoji sodbi mogočen gospod, in ker bi jaz rad od Vas nekaj dosegel, Vam pišem odprto pismo.

Pred vsem Vam moram povedati, da sem naprednjak. Vi hočete biti naš voditelj. Zato Vas pač smem uprašati: Ali se Vam sedaj že kaj svita, kako velika neumnost je gonja, ki ste jo pričeli proti „Krojaški zadrugi“? — Po prvem članku, ki ste ga o tej stvari priobčili v „Soči“, ste stopali po Gorici, kakor da bi od Vas bilo odvisno življenje in smrt vseh „kavcev“. Nekdo je rekel, da bi Vam trebalo samo še neke peresa, pa bi bili sfrleli! Tako imenitni ste si, zdeli samemu sebi!

Potem se Vas je pa lotila griza, in spuščali ste v „Soči“ članek za člankom: vsak poznejši je imel očitnejše znake Vaše bolezn. „Kavci“ so Vam v „Gorici“ pridno devali gorke obkladke na bolni trebušček; ko ste pa le naprej brcali, so Vam životek včasih obrnili, ter Vam nasprotno plat nekoliko namazali z leskovim oljem! Bilo je tudi to zaman: Vi ste hrepeneli po višjem!

In to ste tudi dosegli. V visokem kolobaru ste frčali iz „Krojaške zadruge“! Bila je krepka, slovesna, zaslužena breca! In Vaše zabavljanje potem — to je vsakemu „kavcu“ podaljšalo življenje najmanj za eno leto! Kako so si trebuh držali, ko ste jim dokazovali, da je breca po teh in teh paragrafih prav za prav neveljavna in brez vsakega učinka!! — Pa ne samo „kavci“, ampak tudi naprednjaki so večkrat puhnil v smeh —

tako silna je bila komika Vašega položaja! —

Mera pa še ni bila polna. Naprednjaki smo pričakovali, da se boste revanžirali na občnem zboru „Krojaške zadruge“. Saj ste po svoji navadi že naprej pravili tu in tam, da pridete na občni zbor vkljub izključenju. Tudi v „Soči“ ste agitirali začetka, da se ga Vaši pristasi udeležijo, in klicali ste „kavcem“ — ki Vas pa samega smeja niso slišali — „Na veselo svidenje!“ — Toda Vi ste tičali že pregloboko v blamaži in smešnosti, in Vaši pristasi je niso hoteli deliti z Vami za nobeno ceno. Zato je lisjaku (prav za prav ste Vi tako malo „lisjak“, kakor je Vaš pipec — „največji mesarski nož“ — pa za enkrat naj bo) — torej: lisjaku je zato postalo grozde preklislo! Sklicani občni zbor je bil naenkrat neveljaven, kakor je bila neveljavna breca, s katero so Vas „kavci“ bacnili iz zadruge, proglasili ste abstinenco naprednjakov in s tem zapečatili dokument svojega popolnega poraza!! —

Sami ste jo pa popihali z vročih goriških tal v hladni Kobarid. O Katilina, klavernega spomina! Pri občnem zboru so pa „kavci“ Vašo sladko nado, ugonobiti „Krojaško zadrugo“ — pogrebli „sine lux, sine crux, sine tintinabuntur!“

(Saj je tako prav po latinski, gospod Pogorelec?) —

—

To so torej dejstva. Sedaj pa prošnja ali zahteva, kakor hočete: „Kavci“ upajo, da boste boj proti „Krojaški zadrugi“, nadaljevali ravno tako nepremišljeno, žlobudravo in domišljavo, kakor ste ga doslej vodili. Vi niste sicer lisjak, kakor sem že imel priliko omeniti, tako zabiti pa tudi niste, da ne bi videli, kako rujete pri tej afri v vedno hujšo blamažo! Torej, če hočete že po vsej sili izpolniti nado „kavcem“, ali ne čutite dolžnosti izolirati neizogibno blamažo in jo proglasiti, ker je izključno Vaš pridelek, tudi za izključno svojo lastnino!!?

Za svojo osebo moram reči, da sem sit gledati, kako zaradi Vašega športa že najpohlevnejši „kavci“ nosove vihajo in se muzajo, ko srečajo goriškega naprednjaka! —

Sicer pa brez zamere, gospod Pogorelec! —

Vaš ponižni sluga

Gelazij Kopriva.

V Gorici, dne 23. avgusta 1903.

Loterijske številke.

22. avgusta.

Trst 48 67 83 64 74
Linc 62 19 72 47 46

Vojaško-veteransko društvo v Sovodnjah

priredi

JAVNO TOMBOLO s plesom

v nedeljo dne 30. avgusta v navadnih prostorih zraven železnice.

Dobitki:

činkvina 80, tombola 160 K.

Srečke po 40 vinarjev.

Začetek tombole ob 4. pop.

Pred in po tomboli in pri plesu svira veteranska godba iz Mavhinj.

Plesni komad 20 v.

K obilni udeležbi uljudno vabi

ODBOR.

Razglas.

Semenj za živino in blago v Renčah bil je do sedaj vedno dne 6. septembra, a od sedaj dalje bo ta vsako leto prvi ponedeljek meseca septembra; letos torej že na ponedeljek dne 7. septembra.

Županstvo v Renčah,

dne 10. avgusta 1903.

Ant. Merljak,

župan.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8

prilporeča

prična bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
istarskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po želez-
nici na vse kraje avstro-egrske monarhije v
sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja
tudi uzorce.

Cene zmerno. Postrežba poštna.

Proda se mlin

za moko in čreslo pri Pevnici pod
Št. Maurum.

Kupci naj se izvolé oglašiti pri g.
Antonu Figel v Št. Mavru h. št. 2,
p. Podgora.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar,

Semeniška ulica št. 6,

ima bogato zalogo raznovrstnih
klobukov

ter toči v svoji krčmi

prična domača vina

in postreže tudi z jako ukusnimi
jedili.

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ,

krojaški mojster v vrtni ulici 26.

Priporočam se si občin-
stvu v mestu in na deželi,
posebno č. duhovščini. —
Ima bogato zalogo blaga
vsake vrste in za vsaki stan,
ter opozarja na ravno došlo
sveže posladansko blago,
lastni izdelek gotovih oblek
in površnih sukenj. Cene
prav solidne!

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev

Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja
stroje tudi
na teden-
ske ali
mesečne
obroke.
Stroji so
iz prvih
tovarn ter
najboljše,
kakovosti
Priporočam
se slav.
občinstvu.

Rojaki! Ne pozabite naših zavodov.

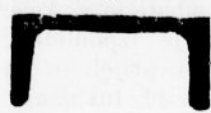
Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

Gorica, pred nadškofijo hiš. št. 11.

Za čas stavbe priporočam vse stavbne potrebščine, kakor: cement,
stavbne nosilce, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stra-
nišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih
tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja
dob rezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga
stavbenih nosilcev

v Gorici.

Pocinkana šica sa vinograde po jako snižanih cenah!

Pozor!

Eno krone nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže
s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za
100 kron blaga.

Prosiva zahtevati listke!

Jakob Šuligoj,

urar c. kr. železnic,

v Gorici, Gosposka ulica hiš. št. 25.

priporočam svojo najboljšo zalogo

šivalnih strojev,

za gospode krojače in šivilje po najnižje mogočih
cenah. — V zalogi ima tudi najnovejše in naj-
bolj priproste vezilne aparate (Stickaparate),
katere se more porabiti za vezenje (rekamiranje)
na vsakem „Singer-jevem“
šivalnem stroju, ter stane tak
aparatsamo 7 K. — Kdortorej
hoče imeti dober in trpežen
šivalni stroj in jako po ceni,
naj si pride ogledat šiv. stroje
novih sistemov, katere jam-
či od 5 do 10 let.

Dalje priporočam najboljšo

švicarske žepne ure
po zmernih cenah. Poprave s poroštvom enega leta.

Po vsestranskem prevdanku in preskušnji se
bode vsakdo prepričal, da se kupuje pri trdki

J. Zornik, Gorica

Gosposka ulica 7, zmiraj najboljji najlepši in
temu primerno najceneje blago. Posebno pa:

Za dame:

Krasne okraske za obleke,
trakove svile zadnje novosti
za bluze, pajčolane, pasove,
predpasnike, rokavice, nogavice,
dežnike, solnčnike, bluze, čevlje,
vse potrebščine za obleke, kakor:
podlage, sukanec, svila, gumbi,
vezenja, zaponke itd.

Za gospode:

Raznovrstno belo in barvano
perilo najboljše vrste, jopice
za hribolazce; kolesarje, veslarje;
zadnje novosti ovratnic,
ovratnikov, zapestnic, nogavic,
rokavic, hlačnikov, čepic,
čevljev, dežnikov itd.

Opozarja

prečastite dame, na svojo veliko
zalogo obče priznana najboljih
modercev vsake cene.

Za birmarce

in otroke; rokavice, nogavice,
pajčolane vsake vrste, obleke,
čepice, razno perilo.

Za slavnosti

in druge veselice: vsakovrstne
narodne trakove, kojim preskrbi
na zahtevo vsakvrstne napise.

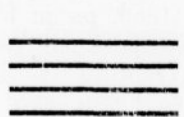
Cene brez vsake konkurence.

„Centralna = posojilnica“

v Gorici,

uraduje od 1 avg. naprej
od 8. zj. do 1. pop.

Odlikovana kleparska delavnica

Artur Makutz

Gorica, Ozka ulica št. 1.

izvršuje vsa naročila, spadajoča — klepar-
sko stroko z največjo natančnostjo. Izvr-
šuje vpelavo in popravo strelavodov itd.

Podpisani priporočam slavnemu ob-
činstvu v Gorici in na deželi svojo

prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, raz-
lične moke iz Majdičevega mlinu v Kranju,
nadalje ima tudi raznovrstne pijače na
primer: francoski Cognac, pristni
kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goršice (Senf.)
Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodove
užigalice. — V zalogi se dobé tudi te-
stenine trdke Žnidaršič & Valenčič v
Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko
spadajoče blago. — Postrežba točna in
po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovec v Semeniški ulici h. št. 1
(v lastni hiši.)

Ivan Bednařik

priporočam svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

Krojaška mojstra

Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7

v hiši g. Jerneja Kopača

izdelujeta

vsakovrstne obleke za moške
po meri, bodisi firme ali pa
priproste.

Priporočata se svojim rojakom
v Gorici in na deželi, posebno pa
č. duhovščini za obilna naročila.

Sprejema

hranilne vloge

katere obrestuje po
4 1/2% polumesečno; ne-
vzdignene obrestipripi-
suje konec leta k glav-
nici. Rentni davek pla-
čuje posojilnica sama.

Posojila

udom na osebnih kredit po
6% in na knjižbo po 5 1/2%.

„Centralna posojilnica“

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

Gorica, ulica Vetturini 9.

C. kr. poštnohranilnični konto N. 851.292.

Sprejema

nove člane

z glavnimi in opravi-
nimi deleži. Glavni de-
leži po 200 K, opravični
po 2 K. Otvarja članom
tekoče račune, katere
obrestuje po dogovoru.

Uradne ure

vsak dan od 8. ure zjutraj
pa do 1. ure popoldne.

GORICA

(Večerno izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Vettorini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglašje in naročnino pa na upravnništvo »Gorice«. Oglasi se računajo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska »Narodna tiskarna« (odgov. J. Marušič).

Občni zbor „Krojaške zadruga“ v Gorici.

(Dalje.)

Vse to še ni zadostovalo našim nasprotnikom! Andrej Gabršček je vložil pri sodnji prve dni februarja meseca ovadbo za konkurz, ker je videl, da drugače ne pride do konkurza. Resnici na ljubo pa moramo povedati, da je to ovadbo umaknil na prigovarjanje odvvetnika dr. Frankota.

Menda smo zadostno dokazali, kako so nam naprednjaki pomagali rešiti „K. z.“ Tako gotovi so bili smrti „K. z.“, da so že januarja meseca sklenili v skupni seji načelstva in nadzorstva „Goriške Ljudske posojilnice“, da oddajo takoj prostore g. Medvedu, najkasneje pa z 1. januarjem 1. 1904., „Krojaški zadrugi“ so pa odpovedali za 1. oktobra t. l. one prostore, ki so jih bili z moško besedo dali v najem za 10 let.

Zato smo se sodni odpovedi rpli. V I. inštanci smo sicer pravdo zgubili, v drugi inštanci pa zmagali. Sedaj se stvar nahaja v tretji inštanci. Kakor znano, je „K. z.“ skupaj z „Lj. p.“ vkupila hišo v Gospodski ulici št. 7. A kmalu se je pokazalo, da gospodarstvo v dveh je nekoliko težko, zato se je izjavila „K. z.“, da je pripravljena odstopiti svojo polovico hiše, goriški ljudski posojilnici, seveda s pogojem, da jej goriška ljudska posojilnica odstopi potrebne prostore za deset let v najem s pravico vknjižbe. V to je posojilnica rada privolila. Ker je bilo dogovorjeno, da se ima ta pogodba vknjižiti, se je sestavila tudi pismena pogodba, ki se je izročila A. Bisailu dne 30. januarja 1900 z naročilom, da naj jo izroči „Lj. pos.“ v podpis. Od tedaj ni bilo pismene pogodbe več na dan.

Upravniki „K. z.“ so se seveda zanašali na moško besedo upravnikov „Lj. pos.“, a ti so besedo snedli, sklicevaje se na to, da pogodba ni veljavna, ker se ni sestavila v pismeni obliki. Sklenili so, da bacnejo „K. z.“ na cesto. V koliko se jim je to posrečilo, ste že čuli.

Take so bile torej razmere, in tako

so pomagali naprednjaki „K. z.“ Vprašanje je sedaj, kako nam je pomagala „C. pos.“?

„C. pos.“ se je, kakor že omenjeno, izjavila, da je pripravljena pomagati, da se zadruga reši iz stiske, osobito pa konkurza, v kateri so jo tiščali napredni kolovodje. Zato je prevzela pogajanje z upniki, prevzela plačevanje zadrugnih dolgov proti temu, da ji pripade blago in tirjatve do pokritja stroškov, ki se naberejo.

Na podlagi tega je izplačala do 60.000 K raznim upnikom. Za izdani denar pa je imela seveda pravico zahtevati dovoljnega jamstva. Z ozirom na ostudno gonjo od strani naprednjakov, in da se zavaruje proti vsakemu presečenju, si je morala zavarovati svoje tirjatve s primernimi sodnimi koraki. Sodni cenilec cenil je blago zadruga na K 44.030. V smislu postavnih določb ponudila je „C. P.“ 25% več nego je bilo blago sodno cenjeno, torej Kron 55.073. — **Pravico do enake ponudbe je imel vsakdo.** Ker pa drugega ponudnika ni bilo, zato se je načelnštvo izjavilo, da je zadovoljno s to ponudbo. Razlika med kupčijo s posojilnico in kupčijo z drugim človekom, je očitno ta, da bi drugi človek plačal 55.073 K in šel z blagom; dobiček pri prodaji pa vtaknil v svoj žep.

„C. p.“ pa je blago prevzela in je zopet izročila „Krojaški zadrugi“ v komisijonelno prodajo, ne zato, da bi pri tem delala dobiček, kakor privaten spekulant, ampak zato, da bi popolnem pokritju svojih tirjatev vse dohodke obrnila v prid „Krojaški zadrugi“.

Naravno je, da si je „C. p.“ pri tem zagotovila tudi oni upliv pri upravi trgovine, ki je potreben, da se sanacija tem sigurneje izvrši. Sicer pa je bil položaj „Krojaške zadruga“ tak, da bi „C. p.“ s prisilno upravo, ki je že bila uvedena, torej s prisilnino, sodnim potom v bistvu dosegla vse to, kar jej je „K. z.“ s prosto pogodbo koncedirala. Po svojem bistvu in z ozirom na nesebične namene „Centralne posojilnice“ je torej pogodba sklenjena med „C. p.“ in „K.

z.“ glede nadaljevanja trgovine, samo obojestransko prostovoljno odobrenje po zakonitih sodnih korakih že prej ustvarjenih odnošajev.

Vpraša se sedaj, ali je mogoče doseči sanacijo „K. z.“ v oni obliki, ki sta jo izvolila načelstvo „Krojaške zadruga“ in „Centralne posojilnice“?

Nasprotni listi, kateri so „mesarili K. z. z največjim mesarskim nožem“, da bi jo upropastili, kar jim je pa hvala Bogu izpodletelo, so omenjali tudi „sramotno“ pogodbo, katero je sklenil odbor „K. z.“ z odborom „C. p.“ To pogodbo hoče poročevalec prečitati slavnemu občnemu zboru.

(Dalje pride.)

Govor

cand. iur. Bogumil Vošnjak na ljudskem shodu akad. ferijalnega društva „Adrija“ v Gorici.

(Konec.)

Treba je bilo izvenredne spretnosti in odločnosti, da se je vladi izsilila obljuba, snovati slov. spodnji gimnazij v Celju. Windisch Graetzovo ministerstvo je izpolnilo storjeno obljubo. Nemci so zagнали strašen krik in vik Vse je bilo pokoneu, dolgo časa je polnilo celjsko vprašanje predala avstrijskih in inozemskih dnevnikov. Ministerstvo je padlo radi celjske slov. spodnje gimnazije. Nemci so radi slov. srednje šole razburkali celo javno mnenje in vznemirjali celo državo. Slov. srednja šola v Gorici je že dolgo srčna želja goriških Slovencev. Že pred 35 leti je vlada obljubila, da uvede slovenski poduk na goriškem gimnaziju. Obljuba se pa ni izpolnila. Dne 18. junija 1886. so izročili poslanci Poklukar, Tonkli in Mihael Vošnjak memorandum o slov. šolstvu naučnemu ministru Gautschu, v katerem se zahteva snovanje slov. spodnjega gimnazija v Gorici. Pretekla je dolga vrsta let, nemški gimnazij je ostal nespremenjen. V najnovšem času se je poprijelo ferijalno društvo „Adrija“ z vso vnemo vprašanja slov. gimnazija v Gorici. Ni težko dokazati, da je goriški nemški gimnazij velika krivica, katero trpi slov. prebivalstvo. Pest Nemcev je v deželi, in ti imajo cel nemški gimnazij, domače prebivalstvo pa mora dajati svoje sinove v nemško srednjo šolo. Na gim-

naziju se podučuje v jeziku, ki ni deželni jezik, katerega ogromna večina prebivalstva ne razume. Predstavljajte si, kako je težavno za slov. dijaka, ki ni čul doma niti edne nemške besede, napredovati na nemškem gimnaziju. Treba je da se nauči nemščine, predno vstopi v gimnazij. Da se nauči slov. učenec popolnoma tujega nemškega jezika, mora obiskovati pripravnico, in potem šele more vstopiti v gimnazij. Drugodi prestopajo učenci iz ljudske šole naravnost v I. razred srednjih šol, ne da bi jim bilo potreba priučiti se čisto tujega jezika, katerega doslej niti govoriti še niso čuli. Pri nas se morajo sinovi slov. kmeta celo leto v pripravnici in že prej dve leti mučiti z učenjem nemščine. Ali ni ta pripravnica sama že velikanska krivica? Slovenski dijak mora pravzaprav študirati celih 9 let na goriškem gimnaziju, nemškemu dijaku ni treba obiskovati pripravnice in se učiti tujega jezika. Slovenski kmet pač ni v takem sijajnem gmotnem položaju, da bi naj po nepotrebnem svojega sina vzdrževal celo leto, premožni nemški meščan bi to lahko storil, njemu pa to ni treba. Ta krivica bi še ne bila tako huda, ako bi vendar mnogo onih, ki so vstopili v gimnazij, tudi izdelali te šole ter dosegli svoj cilj. Ni treba še posebej povdarjati, da je sploh težavno mlademu slov. dijaku izobraževati se na podlagi čisto tujega jezika. Vsak pameten človek sprevidi, da je tak način poduka skrajno nepedagoški, to je, da ne odgovarja onim načelom, po katerih se mora ravnati vsak učitelj. Učni uspehi so silno žalostni in klaverni. Statistični podatki kažejo, da pada v nemških kronovinah 9%—12% vseh dijakov, na goriškem gimnaziju pa pada 21%. Od 1000 maturantov jih pada drugodi 65—80, na goriškem gimnaziju pa povprečno 224 dijakov. V Gorici prihaja komaj 13% vseh dijakov srečno iz 1. v 8. razred. Tako slabih učnih uspehov ni v nobeni drugi deželi v Avstriji. Te številke so prav poučljive, to so posledice nasilne germanizacije, posledice vladnega sistema, ki noče priznati, da se mora negovati na srednjih šolah v prvi vrsti narodni in ne tuj jezik. Naglašati je treba gmotno škodo, katero trpi slov. prebivalstvo radi gimnazija z nemškim učnim

LISTEK.

Električna gonitev bohinjske železnice.

Ker je „Gorica“ z drugimi listi vred nedavno poročala, da je železniško ministerstvo pozvalo več elektrotehničnih firm, da bi izdelale načrte za električno gonitev bohinjske železnice, utegnili bi zanimati marsikoga, ki o tej stvari še nima prav jasnega pojma, zvedeti o njej kaj bolj natančnega.

Že pred kakimi 6 meseci je neki ugleden inženjer v podlistku „N. Fr. Presse“ zagovarjal idejo, da bi se nova železnica čez Ture in Bohinj gonila z elektriko, češ, ker je taka gonitev ravno pri gorskih železnicah z mnogimi dolgimi klanci kakor nalašč, a izrekel ob enem svoj dvom o možnosti take novotarije, in to pa edino radi tega, ker imajo tehniki o taki napravi še premalo skušenj. Dočim je namreč parna gonitev tekom mnogih desetletij skozi in skozi poučena ter izkušena, so dozdej edino le v Italiji se upali pri nekaterih glavnih progah uvesti elektriko, drugod so pa le kratke lokalne železnice in tramvaji z elektriko gonili. Bati se je torej, na bi na tako dolgi in imenitni progi se z vpeljavo

kmalu neljubo razočaranje, ker se stvar ne bi sponesla, ker bi prišli nedostatki na dan, na katere se poprej ni mislilo. Kajti pri prvem poskusu se navadno človek še le nauči, kaj da bi trebalo drugače narediti, in taki nauki so toliko dražji, čim več podjetje stane.

A nova je pri tem edino uporaba na dolgi progi. Drugače pa je gonilna uporaba elektrike dandanes že 30 let stara, ako se oziramo edino le na elektriko, proizvajano z dinamo električnimi stroji — kajti gonilni poskusi z baterijami so mnogo starejši — in svetovne firme, kakor Siemens-Helske, Schuckert, Ganz i. dr. so že zvršile in še vsako leto izvršujejo toliko deloma velikanskih instalacij električnih tramvajev, manjših železnic, prenašanja sile v oddaljene tovarne itd., in elektrotehnika se je tekom teh let tako bujno znanstveno razvila, da s tega pogleda pač ni neverjetno, da bi se vpeljava elektrike tudi pri bohinjski železnici posrečila in sponesla. Da pa je to železi kot velikansk napredek v prid občinstvu, to naj razjasni nastopne vrstice.

1. Z električno gonitvijo odpade ono hropenje, oni dim in smrad, ki je pri parni lokomotivi tako zopern. V bližini železnice postane vse umazano od saj in pepela, ki ga bruha iz sebe parni

svrhu nekoliko pomoli glavo skozi okno, ima precej drobec hlaponovih saj v očesu, da ga peče, mu vzame vid in onemogoči nadaljni užitek. In skozi odprto okno ti naleti po daljši vožnji toliko črnih smeti na tvoj sedež, in na tvojo obleko, in v lase in v brke, da treba po prestani vožnji se temeljito umiti in očistiti. Pri električni gonitvi ostane vse čedno, ni dima, ni saj, ni hropenje in bruhanja, edino veter ti še nekoliko nagaja pri odprtem oknu vsled hitrosti vožnje, a ta veter ti donša ob vročini le sveži dobrodejni zrak, in če je prehladen ali mrzel, bo treba okno zapreti. Žal, da te elektrika ne bo mogla obvarovati onega smrada, ki ga sosed širi v vozu s svojim nefinim knasterjem. Tu bo pač edina pomoč, da si zapališ sam toliko finejšo havano.

2. Električni motor nima onih masivnih železnih drogov, ki smukajo pri parnem stroju tje in sem, kakor bat v parnem valju in drog, ki poriva kolesna vrata, in oni, ki veže ta vratila med seboj. Tako porivanje težkih mas tje in sem provzroča pri rastoči hitrosti silno suvanje in trganje izmenoma na levi in desni strani, ki se s hitrostjo v kvadratnem razmerju shušja, tako da raste v isti meri nevarnost, da hlapon iz tira skoči, ali se kaj polomi; in to je glavni

motor pa ima edino le eden gibljivi del, ki pa ne smuka tje in sem, temveč se vrti okoli svoje osi liki kolo. Za tako vrtenje pa zadostuje, da je težišče natančno v matematični vrtni osi, in vsako tresenje ali trganje je izključeno, tako da je možno vrtenje skoro poljubno pospeševati. Vsled tega je torej pri električni gonitvi dopustna veliko večja vozna hitrost; samo sredobežna sila na ovinkih stavi tukaj neke meje, tako da treba proti učinkom te sile še posebnih varnostnih priprav; zlasti treba take proge kolikor mogoče brez ovinkov, torej premočrno zgraditi, oziroma dati krivuljam kolikor možno velik polumor.

3. Električni motor je predmet jako majhne velikosti, ki med delom niti ni vroč, niti hrani v sebi kake k razletu pripravne plinove napetosti. Vsled tega ima lahko, če treba, vsak voz svoj motor pod podom med kolesi. Parni hlapon je velikanski stroj, ker obsega kotel, peč, dimnik, šrambo za premog in vodo. Da bi se podelil vsakemu vozu posebej parni stroj, je nemogoče iz ekonomičnih ozirov, in pa radi tega, ker parna gonitev ne trpi pogostoma pretrganega delovanja, kajti toplota stane denar, a toplota, ki je v parnem stroju med delovanjem v veliki množini nakopičena, se med mirovanjem z ohlajenjem nepovratno

jako trpko izrazil ter da je rekel, da bi ne bil nikdar pričakoval, da stopijo Madjari predenj s takimi osodepolnimi zahtevami zdaj, ko se njegovo življenje nagiba k zatonu. Govori se sicer tudi o nekem ministerstvu Wekerle-Aponny, kar pa ni najbrže nič drugega, nego navadno ugibanje, kakoršnih pri ministerskih krizah itak nikdar ne primanjkuje.

Menotti Garibaldi.

V soboto popoldne ob 5 uri in 45 minut je umrl v Rimu general Menotti Garibaldi. Menotti Garibaldi je bil prvorajeni sin znanega puntarja, Giuseppe Garibaldija in se je rodil 16. septembra 1840. Pokojnik boril se je že leta 1859 proti Avstriji, in sicer je takrat služil pri planinskih lovskih batalijonih. L. 1862. bil je pri znanem naskoku na Rim, ki se je pa tako korenito ponesrečil pri Aspromonte, kjer je bil stari Garibaldi hudo ranjen; l. 1866. pa je bil pri Garibaldincih, ki so poskusili svojo srečo proti našemu Trentinu. L. 1870. podal se je Menotti na Francosko, da bi pomagal Francozom proti Nemcem, ali njegova pomoč je bila jako neznanstna, in naravnost smešna je bila tudi pomoč Garibaldincev v grško-turški vojski. Bil je mož prav navadnega kroja, brez posebnih duševnih zmognosti, ki je pa vzbujal posebno med irendentovci zaradi tega veliko pozornost, ker se je imenoval Garibaldi.

Bolgarskega kneza še vedno ni.

Te dni so mu brzojavili iz Zofije, naj bi vendar prišel, ker v teh osodepolnih časih zahtevajo tudi koristi države, da bi se vladar povrnil domov, ali Ferdinand ni nikakor tega mnenja. Odgovoril ji je namreč, da mu njegovo sedanje zdravljenje jako ugaja, in da bi prišlo njegovo zdravje v veliko nevarnost, ako bi ravno sedaj pretrgal svoje zdravljenje. Njegovo zdravje je po njegovem mnenju od velike važnosti za celo Bolgarijo. Kakor se vidi, ni kneza Ferdinanda tudi v teh resnih trenutkih še zapustil humor, in prepričani smo, da je neizrečeno zadovoljen, ko se mu je posrečilo odnesti zdravo kožo iz Bolgarije.

Macedonski dogodki.

Veliko pozornost je vzbudilo po vsi Evropi dejstvo, da je poslala Rusija te dni jeden oddelek svojega vojnega brodogoja v turško vodovje. Vseled tega gibati so se začeli tudi Angleži in druge države, ki so tudi poslali svoje vojne ladje proti turškemu obrežju, in vse je bilo mnenja, da se intervencija Rusije prične hip na hip. Tudi ustaši postali so živahniji, ko so zagledali v turškem vodovju ruske vojne ladje in začeli so v raznih vilajetih strašno razsajati. Mislili so namreč, da jim je Rusija že v resnici prihitela na pomoč, ali po najnovejših virih varali so se hudo, kajti rusko vojno brodogoje odpluje baje že te dni iz turškega vodovja, ker je Turčija ugodila vsem ruskim zahtevam, tičočim se zadoščenja, katero je Rusija zahtevala zaradi umora konzula Rotskowskyga.

* * *

V zadnjih dneh so ustaši porušili in sežgali 10 vasi. Vseled tega so pa turški vojaki tudi popolnoma uničili dve vasi ter pomorili v njih vse ženske in otroke, dočim so možje zbežali na gore ter se tam pridružili ustašem. Turški vojaki so strašno postopali, onemogle otroke in žene natikali so kar na kole.

* * *

Ustaši so pri Monastiru popolnoma uničili jeden turški batalijon.

Domače in razne novice.

Imenovanje. — Obrtnim glavnim nadzornikom, s sedežem v Pulju, je imenovan inženier Ahilej Pellegrini, ki je bil dosedaj pridržen kot nadzornik II. razreda obrtnemu nadzorništvu od delku v Trstu.

Seja mestnega sveta goriškega. — V petek je imel naš mestni svet svojo sejo. Pri ti priliki je naznanil podžupan Bombig mestnim starešinam, da mu je poslalo akademsko ferijalno društvo „Adrija“ resolucijo, sklenjeno na ljudskem shodu akademčnega ferijalnega društva „Adrija“, glede ustanovitve slovenskih mestnih ljudskih šol v Gorici, s katero naj bi se baval mestni svet. Podžupan Bombig je hotel resolucijo izročiti pravnemu odseku, a starešina dr. Pinausig bil je pa mnenja, da naj mestni svet o omenjeni resoluciji preide na dnevni red, kar je mestni svet seveda tudi storil. Mi se seveda takemu postopanju z našimi resolucijami, od strani oseb a la dr. Pinausig, prav čisto nič ne čudimo, pove-mo jim pa že danes, da pridejo časi, ki pa niso morebiti tako daleč, kakor si mislijo ljudje a la dr. Pinausig, ko bode goriško mestno starešinstvo tudi naše

Da, da, ti časi pridejo, in doživi jih mogoče tudi še dr. Pinausig, ako si bode znal varovati svoje zdravje, katero mu Bog ohrani še mnoga, mnoga leta, in mu daj tudi dočakati, da se naše prorokovanje uresniči — če tudi na njegovo jezo.

Sejem sv. Jerneja. — V Gorici smo imeli včeraj sejem sv. Jerneja, ki je bil obiskan prilično dobro. Posebno živahno je bilo na živinskem trgu, kamor so prignali mnogo živine, ki je pa bila jako draga. Posebno draga so bila praseti in pa mlade krave.

Napad. — Včeraj zjutraj obvestili so s telefonom policijo da je bil v noči od nedelje na ponedeljek napaden in hudo ranjen neki delavec. In v resnici sta našla na lice mesta odposlana redarja Kumar in Leban na dvorišče g. Pellegrinija, na Grčini, nekega Franceta Dvořaka, iz Prage, gluhomemga, ki je bil delavec v Bramovi opekarni blizu goriškega pokopališča, hudo ranjenega z nožem na hrbtu. Ranjenec je povedal redarjema, seveda na svoj način, namreč s kretanjem rok, da se je po noči z dvema tovarišema vračal v opekarno ter da je bil zahrbtno napaden in ranjen z nožem od neznane mu osebe. Tovariša prenesla sta ga s ceste na dvorišče ter potem odšla. Ranjenca so spravili potem na neki voz ter ga prepeljali v tukajšnjo bolnišnico.

Pod voz je prišel 17-letni Ludovik Berbuč, iz Sela pri Črničah. Peljal je namreč na vrvi voľa po ulici Vetturini, ki se je pa splasil, ko je pridrdral mimo neki voz. Vol je Berbuča tako nesrečno potegnil za seboj, da je pri ti priliki prišel pod voz. Potegnili so ga sicer kmalu izpod voza, a revež oškodovan se je še precej močno. Pritekla mu je na pomoč neka gospa Fonžari, potem so ga pa spremili v bolnišnico, kjer mu je zdravnik na dveh krajih moral zašiti rane.

Zavod za pospeševanje obrti. — Goriška trgovska in obrtna zbornica razpisuje mesto ravnatelja za novi zavod za pospeševanje obrti, kateri se ima v kratkem oživotvoriti. Plača ravnatelju je določena za sedaj na 3000 K.

Prošnje je vložiti do 30. septembra t. l. v rečeni trgovski in obrtni zbornici ter jim je priložiti dokumente za sposobnost za tako mesto, dokaze o študijah in o praktičnem službovanju, jezikovne zmognosti ter poznavaje obrti.

Iz Vrtojbe nam pišejo: Blagovolite sprejeti par vrstic v Vaš cenjeni list. Sicer ni vredno odgovarjati otročarijam, ki se po navadi citajo v naprednjakem listu „Soča“. Ali vendar vse se ne more zamolčati, kar piše ta nečedni list. Tedaj k stvari. Čita se namreč v prilogi zadnje „Soče“ od 22. t. m. št. 67, da se je vzbudil župan iz petletnega spanja ter razpisal nove volitve starešinstva. Toraj če se prav razumemo, bi morale biti volitve vže pred petimi leti, to je, koj ko je župan postal, bi bil moral razpisati nove volitve. Pa pustimo to in mislimo si, kar je dopisnik mislil in ne kar je rekel. Vprašamo ga namreč, ni li mogoče on, namreč dopisnik, spal dve leti? ali pa je bil morda v Ameriki? Kajti ako bi ne bil spal, ali pa da bi ne bil v tujini bi bil gotovo slišal, da je sklical koj po pretekli dobi župan sejo, v katerej se je razpravljala zadeva o novih volitvah, in kdo da bobe izdeloval volilne imenike, ker je uradnikom c. kr. davkarje prepovedano jih izdelovati; in občinski tajnik se je tudi na moč branil sprejeti ono sitno delo; in še le v seji dne 23. marca 1902. so starešini nekoliko s prošnjo, nekoliko s silo obč. tajnika pripravili do tega, da je sprejel ono delo, ter so mu dali časa da dokonča to delo do konca junija, on pa si je vzel čas za izdelati delo do konca avgusta m. l., kar se je tudi zgodilo, ter so bili imeniki tudi razloženi; pa dopisnik v „Soči“ ni slišal onega razglasa, ker ni spal ali pa je bil v tujini; tako tudi ni slišal, da je bilo vložnih mnogo ugovorov proti imenikom, tako da so se imeniki morali po sklepu komisije na novo predelati, za kar je bilo potreba zopet delj časa. Toliko v opravičenje župana. Dopisniku v „Soči“ pa se svetuje, naj bi ne hodil več v pluje kraje, ali pa naj ne spi, kadar se bodo v prihodnje izdajali taki razglasi. Dopisniku bodi pa še to povedano: Naš župan ima že itak dve kolajni, in sicer je dobil jedno za zasluge kot bojvnik v vojski z Italijo l. 1866., druga kolajna je pa jubilejska kolajna, in jih toraj ob vsaki priložnosti lahko nosi na svojih prsih. Križ na hrbtu pa prepušča prismojenemu dopisniku. Uredništvu „Soče“ pa bodi povedano, da je presneto malo vreden list, ki nima boljših dopisnikov. Sicer pa je „Soča“ v Vrtojbi znana le po imenu.

Kmetijski odsek c. kr. kmetijskega društva v Gorici za okraj komenski v Komnu. priredi v na-

stavo goveje živine v Komnu. Živinorejci spadajoči v sodnijski okraj komenski so vabljeni prignati istega dne do 8. ure zjutraj vso svojo lepšo živino ne gledé na starost ter naj se nemudoma prijavijo pri kmetiskem odseku v Komnu, ali pa pri svojih županstvih, da se živina namenjena za razstavo opiše.

Razstava, kakoršne se ni bilo na Krasu in ki vzbuja že sedaj veliko zanimanje daleč na okrog, obeta biti splošno zanimiva in podučna.

Za to izvoljena komisija delila bode 18 denarnih in 18 častnih priznanj.

Otvoritev razstave bo ob 9. uri zjutraj.

Namesto v Ameriko — v zapor. — Matija Poropat, Matija Branković in Jakob Branković vsi trije iz Buzeščine v Istri, hoteli so se s tem odtegniti vojaštvu, da so se namenili popihati jo v Ameriko. Ali njih nakana jim je izpodletela. V Korminu so jih namreč prijeli in jih zaprli. V četrtek pa jih je tukajšnje kazensko sodišče obsodilo, in sicer vsakega na 2 tedna strogega zopora.

Prošnja. — Častita načelnštva podružnic družbe sv. Cirila in Metoda, ki za leto 1903. še niso naznanila število svojih udov t. j. ustanovnikov, letnikov in podpornikov, se ponavljajoč lepo prošnjo, naj jih družbinemu vodstvu kar po dopisnicah naznani do 5. sept. t. l.

Italijanska glumčija v Pazinu. — Naučno ministerstvo je dovolilo, da se italijanska spodnja gimnazija spremeni v popolno realko.

Požar. — V Čresu je v soboto popoldne pogorelo občinsko poslopje.

Italijanska kraljica v Vidmu. — V četrtek dospe v Videm z italijanskim kraljem tudi italijanska kraljica Helena, da si tudi ona ogleda tamošnja razstavo.

Ponarejalci denara. — Na Reki so prijeli te dni nekega Salvatorja Guerera in nekega Franceta Bruna, oba sinova blažene Italije. Ko so jima preiskali stanovanje, našli so orodje za ponarejanje srebrnih goldinarjev in drugega niklnastega denarja. Takega ponarejenega denara je krožilo zadnje dni po Reki in po okolici vse polno.

Proces Humbert. — V soboto dovršila se je kazenska obravnava proti svetovno-znani sleparski družbi Humbertov v Parizu. To ni šlo le za stotisočake, ampak šlo je za 100 in več milijonov frankov, katere si je znala ta družba v teku 20 let prislepariti. Pri vsem tem pa je bilo mnogo takih, ki so bili mnenja da ni izključena oprostitve obtožencev. No, sodišče je pa vendarle obsodilo vse obtožence, in sicer Terezijo in Friderika Humberta na pet let ječe, Romana Humberta na tri leta in Emilija na dve leti ječe.

Odprto pismo

gospodu

Andreju Pogorelcu

v Gorici

sedaj na letovišču v Kobaridu.

Lahko bi Vam pisal zasebno pismo. Toda Vi ste nas s svojim vzgledom učili, da se z odprtimi pismi na mogočne gospode več doseže. Saj se pač še spominjate, kako ste se svoje dni s takimi plodovi svojega političnega veleuma korčili v „Soči“!

Torej, ker ste Vi vsaj po svoji sodbi mogočen gospod, in ker bi jaz rad od Vas nekaj dosegel, Vam pišem odprto pismo.

Pred vsem Vam moram povedati, da sem naprednjak. Vi hočete biti naš voditelj. Zato Vas pač smem uprašati: Ali se Vam sedaj že kaj svita, kako velika neumnost je gonja, ki ste jo pričeli proti „Krojaški zadrugi“? — Po prvem članku, ki ste ga o tej stvari priobčili v „Soči“, ste stopali po Gorici, kakor da bi od Vas bilo odvisno življenje in smrt vseh „kavcev“. Nekdo je rekel, da bi Vam trebalo samo še neke peresa, pa bi bili sfrleli! Tako imeritni ste si zdeli samemu sebi!

Potem se Vas je pa lotila griza, in spuščali ste v „Soči“ članek za člankom: vsak poznejši je imel očitnejše znake Vaše bolezni. „Kavci“ so Vam v „Gorici“ pridno devali gorke obkladke na bolni trebušček; ko ste pa le naprej brcali, so Vam životek včasih obrnili, ter Vam nasprotno plat nekoliko namazali z leskovim oljem! Bilo je tudi to zaman: Vi ste hrepeneli po višjem!

In to ste tudi dosegli. V visokem kolobaru ste frčali iz „Krojaške zadruge“! Bila je krepka, slovesna, zaslužena brca! In Vaše zabavljanje potem — — — to je vsakemu „kavcu“ podaljšalo življenje najmanj za eno leto! Kako so si trebuh držali, ko ste jim dokazovali, da je brca po teh in teh paragrafih prav za prav neveljavna in brez vsakega učinka!! — Pa na samo „kavci“ ampak tudi na-

tako silna je bila komika Vašega poljožaja!

Mera pa še ni bila polna. Naprednjaki smo pričakovali, da se boste re-vanžirali na občnem zboru „Krojaške zadruge“. Saj ste po svoji navadi že naprej pravili tu in tam, da pridete na občni zbor vključ izključeno. Tudi v „Soči“ ste agitirali začetka, da se ga Vaši pristaši udeležijo, in klicali ste „kavcem“ — ki Vas pa samega smeha niso slišali — „Na veselo svidenje!“ — Toda Vi ste tičali že pregloboko v blamaži in smešnosti, in Vaši pristaši je niso hoteli deliti z Vami za nobeno ceno. Zato je lisjaku (prav za prav ste Vi tako malo „lisjak“, kakor je Vaš pipec — „največji mesarski nož“ — pa za enkrat naj bo) — torej: lisjaku je zato postalo grozdje prekišlo! Sklicani občni zbor je bil naenkrat neveljaven, kakor je bila neveljavna brca, s katero so Vas „kavci“ bacnili iz zadruge, proglasili ste abstinenco naprednjakov in s tem zapečatili dokument svojega popolnega poraza!!

Sami ste jo pa popihali z vročih goriških tal v hladni Kobarid. O Katilina, klavernega spomina! Pri občnem zboru so pa „kavci“ Vašo sladko nado, ugonobiti „Krojaško zadrugo“ — pogrebli „sine lux, sine crux, sine tintinabuntur!“

(Saj je tako prav po latinski, gospod Pogorelec?)

To so torej dejstva. Sedaj pa prošnja ali zahteva, kakor hočete: „Kavci“ upajo, da boste boj proti „Krojaški zadrugi“, nadaljevali ravno tako nepremišljeno, žlobudravo in domišljavo, kakor ste ga doslej vodili. Vi niste sicer lisjak, kakor sem že imel priliko omeniti, tako zabiti pa tudi niste, da ne bi videli, kako rujete pri tej aferi v vedno hujšo blamažo! Torej, če hočete že po vsej sili izpolniti nado „kavcem“, ali ne čutite dolžnosti izolirati neizogibno blamažo in jo proglasiti, ker je izključno Vaš pridelek, tudi za izključno svojo lastnino!!!

Za svojo osebo moram reči, da sem sit gledati, kako zaradi Vašega športa že najpohlevnejši „kavci“ nosove vihajo in se muzajo, ko srečajo goriškega naprednjaka!

Sicer pa brez zamere, gospod Pogorelec!

Vaš ponižni sluga

Gelazij Kopriiva.

V Gorici, dne 23. avgusta 1903.

Loterijske številke.

22. avgusta.

Trst	48	67	83	64	74
Linc	62	19	72	47	46

Vojaško-veteransko društvo v Sovodnjah

priredi

JAVNO TOMBOLO s plesom

v nedeljo dne 30. avgusta v navadnih prostorih zraven železnice.

Dobitki:

činkvina 80, tombola 160 K.

Srečke po 40 vinarjev.

Začetek tombole ob 4. pop.

Pred in po tomboli in pri plesu svira veteranska godba iz Mavhinj.

Plesni komad 20 v.

K obilni udeležbi uljudno vabi

ODBOR.

Razglas.

Semenj za živino in blago v Renčah bil je do sedaj vedno dne 6. septembra, a od sedaj dalje bo ta vsako leto prvi ponedeljek meseca septembra; letos torej že na ponedeljek dne 7. septembra.

Županstvo v Renčah,

dne 10. avgusta 1903.

Ant. Merliak.

jezikom. Koliko denarja potrosi zastojni naš kmet, ki ima sina v nemškem gimnaziju. Nemščina dela dijaku največje ovire, on omaguje, predno doseže svoj cilj. Izgubljen študent pa ni za nič, ni kmet, ni gospod. Na polju noče delati, za drugo opravilo pa tudi ni, svoji rodbini pa največje sitnobe in nepotrebne stroške. Trinajst dijakov od sto izdela gimnazij. Lahko trdim, da je med onimi 87 dijakov, ki so zapustili gimnazij, predno so prišli v 8. razred, skoraj polovica iz gubljenih študentov. Pravi in edini vzroki teh strašnih nevspehov na goriškem gimnaziju je veliki nezmisel in bedastoča, da se podučuje na gimnaziju v tujem jeziku. Pomislite, letos so napravili maturo samo trije Slovenci, v Mariboru, kjer je vsaj spodnji gimnazij slovenski, pa 23 Slovencev. Našteval sem že mnogo nedostatkov, ki učinijo, da dela nemški gimnazij hude ovire slov. dijaku. Omeniti pa imam še nekaj. Profesorji so skoraj izključno le Nemci. Tujec ne more imeti nikdar pravega sočutja in očetovske ljubezni do slov. dijaka, kakor domačin, ki pozna našo deželo in prebivalce. Na bodočem slov. gimnaziju ne bodo podučevali trdi Nemci s Tirolskega in Gornje Avstrijskega, ampak domačini, in že radi tega bode poduk na vsak način olajšan slov. dijaku, ki bode v vseh strokah lažje napredoval. Dokler je pa v Gorici nemški gimnazij, godi se velika krivica slov. kmetu in obrtniku, ki plača sicer svoj davek, kakor vsi drugi avstrijski državljani, pa ne uživa istih pravic in je povsodi zapostavljen. Proč s tujo nemško srednjo šolo, Avstrija, daj nam narodne srednje šole! V mnogojezični državi živimo. Vsakdo izmed Vas, ki je že potoval po naši državi, je spoznal, da se govori v Avstriji mnogo jezikov. Ker pa je Avstrija mnogojezična država, v kateri je vsak narod drugemu enakopraven, ali bi vsaj moral biti, je treba mnogim državljanom, da znajo več jezikov. Če tudi nemščina danes nima več one veljave, katero je nekdaj imela v Avstriji, vendar je potrebna izobražencu, trgovcu in obrtniku. Radi tega je samo umerno, da mora tudi na slov. gimnaziju nemški jezik biti učni predmet. To je potrebno, krivica je pa, ako učni jezik ni narodni jezik, ampak tuj jezik, nemščina. Slovani se radi učijo drugih jezikov, ker vedo, da jih potrebujejo. Trmasti in objestni Nemci so pa preponosni, da bi se učili jezikov „manj vrednih“ — kakor pravijo — slovanskih narodov. Po mnenju teh širokoustnih gospodov bi naj imel v Avstriji veljavo samo eden jezik, in to je edinozveličavni blaženi nemški jezik. Dà, ti ljudje nam hočejo odrekati pravice svobodnega državljana, hočejo, da bi bili sužnji, katerim bi bili oni gospodi. Nemci so bili dolga stoletja v zasmeh vsem drugim narodom radi svoje nesposobnosti v političnih zadevah in popolnega pomanjkanja čuta za pametno državno upravo. In ti Nemci, ki so bili stoletja in stoletja v političnem oziru najnesposobnejši narod v Evropi,

gubo časa. Parna gonitev železnice torej ne more biti drugače urejena, nega da je gonilna sila nakopičena za večje število vozov v enem posebnem voznem stroju, da se torej vozovi ne premikajo iz kraja v kraj posamič, ampak v velikih skupinah, t. j. v podobi redkih vlakov z dolgo kito privešenih vozov. Glede prevažanja tovorov to ni nikomur v nepri-liko, pač pa glede osebnega prometa. Da se v bližino nekoliko kilometrov mar-širajo rajše s konjem popelje, nego bi čakal več ur do vlaka, ali celo radi manj-kajočega vlaka moral kje prenočiti, to pač vidimo na vipavski železnici; in ko-liko študij je treba za potovanje v širni svet, da se iztuhta rabljivi potovalni načrt glede prilicnih zvez na prestopnih po-stajah; koliko nervoznosti provzroča vsa-kokratni strah pred zamudo vlaka; kako skrajno sitna je gnječa pri postajni bla-gajni! In to je vse nasledek redkih vlak-ov z mnogoštevilnimi vozovi. Pri elek-trični gonitvi se dá namesto enega dol-gega napraviti več kratkih, ki sledijo v malih presledkih; celo vsak voz je možno posebe goniti; vsak motor se more brez vsakega pripravljanja in vsake izgube časa takoj sprevesti v tak promet za-bridati za kak vojni red; kadar si ravno

se drznejo nam, bodrim in zdravim slovenskim plemenom, odrekati državljanske pravice. Ali v Avstriji ni zakonov, ki zapovedujejo, da se naj Slovenci izobražujejo na podlagi svojega materinskega jezika? Zakone imamo, pravične zakone, ali kdo se ravna po njih? Kaj ukazuje zadnji odstavek slovečega člena 19. od 21. dec. 1867: „V deželah, kjer prebiva več narodnosti, naj bodo javna učilišča tako urejena, da se izobražuje lahko vsaka narodnost v svojem jeziku, ne da bi bil kdo prisiljen se učiti drugega deželnega jezika“. Kako se pa izvršuje ta zakon? Vladna naredba pravi, da sta deželna jezika na Goriškem samo slovenski in italijanski, nemški pa ni bil in ne bode nikdar deželni jezik. Nemški jezik je v naši deželi čisto tuj jezik, v katerem se niti v dež. zboru ne razpravlja. Ker je slov. mladina prisiljena se izobraževati na podlagi tujega jezika, ki ni deželni jezik, moramo povdarjati, da se že celih trideset let kršijo temeljni državni zakoni, da se krši ustava. Ali imamo radi tega zakone, da se ne ravna po njih oni, ki so prisegli na ustavo? Radost se polasča moje duše, ko vidim, kako narasča naš živelj v Gorici. Čim večji bode naš ugled, tem prej se morajo uresničiti naše upravičene terjatve. Delajmo in trudimo se vsi, slov. obrtnik in trgovec, kmet, delavec in izobraženec. In naše delo nam ustvari ugled, silo in moč. V borbi za naše zahteve nas mora bodriti misel: ker je pravično in zakonito vse, kar hočemo in terjamo, in ne krivično, bode zmaga naša, bodočnost naša!

D o p i s i.

Iz goriške okolice, dne 23. avg.
1903. — V zadnjem dopisu sem izrazil svoje veliko začudenje, da je mogoče dan danes, ko je vendar naša narodna zavednost v deželi že krepko razvita, ko vendar vsak le nekoliko otroškim hlačicam odrasli deček, vsak od našega središča še tako oddaljeni gorjanec s slovenskim govorom ponosno kaže, da je Slovenec, da je mogoče dan danes, ko se vendar bije ljut boj med nami in Lahi, čegava bode Gorica, katerega boja najvidnejši znak je pač le zunanje lice Vasega mesta, da je mogoče, javnim lokalom, ki so prešli v slovenske roke, pustiti laško in nemško zunanost. Ako bi bili to storili mlačni Slovenci, ki se niso nikdar brigali za naš narodni boj, bi bila planila „Soča“ na nje, da bi bilo joj in groza. Zdaj pa, ko dela to Gabršček et comp., t. j. cvet narodnih kričadcev, zdaj „Soča“ ne le molči, ampak imenuje to naš bojni načrt, zavirajoče ravnanje celo narodne pirhe. Prvi dan njih lastništva so imeli Gabršček et comp. tresčiti ob tla ptuje napise ter postaviti na njih mesto daleč okoli vidne slovenske in le slovenske napise. Gabršček hoče biti narodni naprednjak, kak naprednjak je to, ko nas peha nazaj v narodno mrtvilo, v narodno suženjstvo! Tudi lepaki po ulicah v treh jezikih, s katerimi vabi k svojim koncertom, niso narodno napredni, take lepake dajajo tiskati dan danes tudi neslovenski obrtniki. Narodno napredništvo mora pač menda delovati za narodni napredek, in napredek je za

za odpotovanje pripravljen (in pripravljaj si se lahko povsem ravnodušno, ne da bi vedno pogledaval na uro in v svoji nervoznosti pozabil najvažnejše stvari spravi ti v kovčeg), podaj se na postajo; ako je ravnokar vlak odšel, odide n. pr. v 10 minutah drugi v istomer, in baš tako je na prestopnih postajah kmalo priličen vlak na razpolago. Nervoznost se imenuje bolezen sedanje dobe in se smatra najbolj kot nasledek modernih prometnih načinov. Električna gonitev vlakov obeta torej tega pogleda izdaten napredek.

4. Električen motor ima dvojno sposobnost: pritekajoči električni tok ga žene, ako pa ga goni mehanična sila, proizvaja on električni tok. Ako se rabi v tem zadnjem smislu, imenuje se dinamoelektrični stroj. Ako sta torej dva taka stroja z nepretrgano elektrovodno žico zvezana, in ako goniš eden stroj (n. pr. z roko, ako je majhen, ali s paro ali vodo, ako je velik), mora se gibati tudi drugi, ki sme pri tem biti od prvega mnogo kilometrov oddaljen. Tudi parni stroj ima temu podobno svojstvo: Napetost pare v kotlu ga goni; ako ga na goni zunanja mehanična sila, tlačí

nas Slovence dan danes le izključna raba
narodnega jezika, in slovenski narodni
pirhi poznajo le slovenski jezik, ali pa
jih ni!

Koliko let se bojujete goriški meščanje za slovenske javne napise na mestnih poslopjih. Količko jezika si je zbrusila v preteklem času „Soča“ samo za to važno narodno zahtevo! Vsak slovenski javni napis so Vaši laški someščanje s kruto doslednostjo že v prvi noči odtrgali ali zamazali. Bilo je treba vročega, desetletja trajajočega boja, da ste Lahe v tem načelnem nasprotovanju utrudili. Zdaj, ko je boj izvojevan, ko so se laški nasprotniki privadili na slovenske napise, zdaj pride ista „Soča“ in kakor v zasmeh za vse dosedanje narodne borbe, hvali in priporoča Slovencem podjetji, ki nosite izključno laški in nemški nadpis. To ni več slepilo, to je že blaznost! Marsikateri slovenski trgovec-začetnik bi bil rad, ker je imel pomanjkanje laških odjemalcev (slovenskih že itak ni imel dovolj), postavil si laški napis, a imel je toliko narodnega prepričanja, toliko načelne zavednosti, da mu je bila ljubša beda, nego rušenje narodne discipline. V nasprotnem slučaju bi ga bila „Soča“ raztrgala, in ne po krivici. Današnja „Soča“ pa hvali na vso sapo kot eminentno narodni edini dve podjetji mestnih Slovencev, ki nosita napise le v plujih jezikih. Ali se tako vzgojuje narodno čustvo, ali se tako krepi narodna morala? Kaj porečejo Lahi k tej narodni mlačnosti, k temu indiferentizmu? Smejejo se nam in prav imajo! Ali jaz mislim, da „Soča“, ki je tako nizko padla, ne zasluži imena narodnega glasila, to ni niti glasilo kake stranke, ampak glasilce špekulanta rojenega iz slovenske matere, kateri slovensko preteklost časnika izrablja za reklamo privatnega, za našo narodnost indiferentnega podjetja. Ako bi začeli slovenski trgovci danes ali jutri razpostavljati le laške ali nemške napise, ali bi jim mogla „Soča“ kaj reči. Nič! Ona si je na to stran za vselej zaprla sapo.

Naj mi „Soča“ ne pripadja s praznimi izgovori: Mi smo podjetje kupili s ptujimi napisi, in zaradi reklame smo napise pustili. — Dobro, živ krst bi ne imel temu kaj ugovarjati. Ali potem so imeli javnosti prikriti, da je prišlo lastništvo v slovenske roke. „Soča“ ni imela niti z eno besedico v uredniškem delu omeniti tih gostilen — k večjemu v in-seratnem delu, ker se je že izneverila nekdanjemu principu, da je imel tudi ta del služiti le slov. trgovcem. Namestu tega kaj smo doživeli? Ozračje so pretresale bombe v obliki uvodnih člankov o narodnih velikonočnih pirihi. To je bila že ogromna čifutska reklama, namenjena celi Sloveniji. Potem pa dosledno bobnanje in hvalisanje skoraj v vsaki „Soči“ To sporočanje prinaša že take lapalije, da se prav nič ne začudim, če bodem nekega dne čital v „Soči“ število onih, ki so v teh dveh gostilnah od enega „Sočinega“ izdanja do drugega šli na str. . . . In zakaj ta slepa materina skrb „Soče“ za dve, ptuji imeni noseči gostilni? Kratek odgovor: Ker je med njiju akcijonerji tudi lastnik „Soče“, ker se imajo dobički teh dveh, naš narodni idealizem sramoteci h gostilen stekati v žep tudi „Sočinega“ lastnika. Od vseh trgovskih in obrtnjskih podjetij, kar jih je v slovenskih rokah v Vašem mestu, ne najdete niti enega, katero bi imelo izključno laško ali nemško lice, kakor te dve gostilni; pa naj pride kak slovenski lastnik onih podjetij k lastniku „Soče“,

ponu ne da izkoristiti, je to pri električnem motorju drugače. Dokler teče vlak po ravnem ali v hrib, goni ga elektrika, ki po žici drugod v motor priteka; ko pa gre navzdol, teče vlak sam ob sebi in bi se zaletel v skrajno opasno hitrost, ko bi ga z zavornicami ne brzdali. A tukaj je možno navadno mehanično zaviranje, ki gonilno silo zemeljske težnosti uničuje, nadomestiti na kaj koristen način. Težnost kot gonilna sila namreč goni zdaj motor, ta pa proizvaja električni tok; ker pa proizvodnje toka obrablja gonilno silo, se s tem vlak zavira, proizvajani električni tok pa po žicah odteka na mesto, kjer se v akumulatorjih shranjuje v porabo pri gonitvi drugega vlaka v hrib. Reči se more torej, da navzdol vozeči vlak pomaga drugemu se navzgor voziti, prav kakor n. pr. dve vedrici v vodnjaku, višje na koncih iste vrvi, kojih eno gre kvišku, če gre drugo dol. To je za ekonomijo gonilnih sredstev velikankega pomena, in radi tega smatrajo ravno pri gorskih železnicah električno gonitev za posebno pripravno. (Za rezevno mora pa vose imeti vedno tudi mehanično zavornico.)

s prošnjo, naj bi vsaj za stoti del toliko priporočil njegove podjetje v uradniškem delu „Soče“, kakor priporoča svoji v ptujem jeziku imenovani gostilni, potem naj se le pripravi na odgovor: Inerantni del Vam je na razpolago proti plačilu. — In tako je: Privatna podjetja goriških Slovencev so v „Sočinih“ očeih toliko vredna kot podjetja Lahov, to je: nič; privatna podjetja „Sočinega“ lastnika so pa v „Sočinih“ očeih velike narodne vrednosti. Teh podjetij napredek je naroden napredek, njih sreča narodna sreča, njih dobiček narodni dobiček. „Soča“ jih ni zastoj proklamirala za narodne pirhe! In Vi mestni Slovenci, le pridno zaha- jajte v Gabrščekove oštarije, polnite mu — na škodo drugih slovenskih mestnih krčmarjev — nenasitni žep, in v „So- činih“ listih, Vas bode vedno imenoval vrle narodnjake, če se tudi vpišete v nemški „Schulverein“ ali v laško „Legazione nationale“.

A. K.

Iz Bovca. — Komaj se je zadržal pri nas pogubni element ognja, in niso ubogi ljudje še niti dobro prišli k zavesti ter kakor lastavica zrlji nemo na svoja pogorišča, tarajoč ob njih in zaman iščoč sledu pomoči in rešitve, je došel nakrat z drugimi agenti tudi — Dr. Tuma.

Vsako je mislil, da je prišel mož v Bovec iz sočustva, pride kot zastopnik pomagat na ta ali oni način, toda varali smo se. Za v nedeljo pop. je mož naznanil shod svojih volivcev, t. j. I. in II. vol. razreda pri Hubru. Zlasti ubogi pogorelci so se ga precej udeležili in občinski sluga je zbral vkup število ljudij, katerim se izplača govoriti.

Možje pa, ki so prišli v nadeji, da se jim bo delila kaka podpora ali da se bo delala kaka prošnja, so z žalostjo doznali takoj, da Tuma je in ostane le Tuma. „Klerikalizem“ in zopet „klerikalizem“, to je bila vodilna beseda. Klerikalci so krivi vsega zla v deželi, v dež. zboru in sploh povsod.

Užitninsko prasanje ga je tudi srbelo, in zato je nagloma izjavil, da je on pri tem do cela nedolžen, da so mu delali Lahi in Slovenci v dež. zboru veliko krivico, ko so mu očitali, kar mu je šlo.

Na vprašanje, kaj misli on o izboljšanju mlekarskih razmer na Bovškem, je dejal, da so zopet le „klerikalci“ krivi, da ni dobila Primorska strokovne sirarske šole, ampak le Kranjska. Ogrevale se je za mlekarsko centralo v Tolminu, s katero pa noben Bovčan ni zadovoljen. Pomni naj dr. Tuma, da mi za ped ne odstopimo od zahteve, katero zastopa naše „Kat. pol. dr. v Bovcu“ vže od svojega početka, da bodi centrala za bovški okraj v Bovcu, in kjer naj bodo tudi strokovni tečaji. Misel na Tolmin je nesrečna misel v tem smislu, kakor se je sprožila, je očitvidno le voda na mlin nekaterih, in jo prezira celi tolminski okraj! Tuma je tudi povedal spet, da kmetu ni pomagati, da treba pa pomagati obrtniku, in učiteljem plače zvišati: „ako bodo učitelji boljše plačani, bodo imeli kmetje od njih večjih koristij, ker jih bodo podučevali v kmetijstvu.

Mi gotovo nismo proti temu, da se učiteljem, zlasti oženjenim, torej z družino, olajša in zboljša stanje, toda proti načelu „naprednjakov“, da se zgodi to na račun vže itak preobloženega kmeta smo odločno! V ta namen prispevaj država, ne pa dežela!

Se vé, pri tem se je spet udrihalo po nesrečnih „klerikalcih“, ki nimajo na sebi ne ene dlake poštene.

Čenjeni čitatelj blagovoli uglobiti se v žalostne razmere bovške, predstavi si uboge reveže, kako poslušajo Tuma, ter misli si, kakó zeló jim je šel v slast Tumov požarni govor. Kako nastopa z Božjani v dež zboru, ni poročal!

Sicer si pa dr. Tumo tekom časa še privoščimo kje drugje!

Politični pregled.

Ruski car na Dunaju.

Po najnovejših poročilih pride ruski car zadnje dni meseca septembra na Dunaj ter ostane tam kot gost našega cesarja 5 dni. Spremljal ga bode tudi minister za zunanje zadeve, grof Lamsdorf.

Krlza na Ogrskem.

Cesar vsprejema še vedno ogrske državnike, in konec teh vsprejemov je določen baje na današnji dan. Pravijo, da je jako nejevoljen, in tudi zdravje njegovo da ni najboljše. O tem, kako da se je cesar izrazil nasproti temu ali onemu državniku, sicer natančnega ni nič znano, vendar pa hočejo nekateri vedeti, da se je cesar odločno izrekel proti takim koncesijam narodnostnega pomena, ki bi zmogle biti na kvar celokupnosti naše armije. Če bi nekateri hočeli vedeti, da se

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8

priporoča

pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
istarskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po želez-
nici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v
sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja
tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Proda se mlin

za moko in čreslo pri Pevmici pod
Št. Maurom.

Kupei naj se izvolé oglašiti pri g.
Antonu Figel v Št. Mavru h. št. 2,
p. Podgora.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar,

Semeniška ulica št. 6,

ima bogato zalogo raznovrstnih

klobukov

ter toči v svoji krčmi

pristna domača vina

in postreže tudi z jako ukusnimi
jedili.

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ,

krojaški mojster v vrtni ulici 26.

Priporoča se sl občin-
stvu v mestu in na deželi,
posebno č. duhovščini. —
Ima bogato zalogo blaga
vsake vrste in za vsaki stan,
ter opozarja na ravno došlo
sveže pocudansko blago,
lastni izdelek gotovih oblek
in površnih suknj. Cene
prav solidne!

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev

Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja
stroje tudi
na teden-
ske ali
mesečne
obroke.
Stroji so
iz prvih
tovarn ter
najboljše,
kakovosti
Priporoča
se slav.
občinstvu.

Rojaki! Ne pozabite naših zavodov.

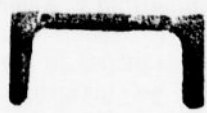
Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

Gorica, pred nadškofijo hiš. št. 11.

Za čas stavbe priporoča vse stavbne potrebščine, kakor: cement,
stavbne nosilce, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cavi za stra-
nišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih
tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja
dob rezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga
stavbenih nosilcev

v Gorici.

Pocinkana žica za vinograde po jako snižanih cenah!

Pozor!

Eno krone nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže
s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za
100 kron blaga.

Prosiva zahtevati listke!

Jakob Šuligoj,

urar c. kr. železnic,

v Gorici, Gosposka ulica hiš. št. 25.

priporoča svojo najboljšo zalogo

šivalnih strojev,

za gospode krojače in šivilje po najnižje mogočih
cenah. — V zalogi ima tudi najnovejšo in naj-
bolj priproste vezilne aparate (Stickaparete),
katere se more porabiti za vezenje (rekamiranje)
na vsakem „Singer-jevem“
šivalnem stroju, ter stane tak
aparatsamo 7 K. — Kdortorej
hoče imeti dober in trpežen
šivalni stroj in jako po ceni,
naj si pride ogledat šiv. stroje
novih sistemov, katere jam-
či od 5 do 10 let.

Dalje priporoča najboljše

švicarske žepne ure
po zmernih cenah. Poprave s poroštvom enega leta.

Po vsestranskem prevdarku in preskušnji se
bode vsakdo prepričal, da se kupuje pri trdki

J. Zornik, Gorica

Gosposka ulica 7, zmiraj najboljji najlepši in
temu primerno najceneje blago. Posebno pa:

Za dame:

Krasne okraske za obleke,
trakove svilne zadnje novosti
za bluze, pajčolane, pasove,
predpasnike, rokavice, nogavice,
dežnike, solčnike, bluze, čevlje,
vse potrebščine za obleke, kakor:
podlage, sukanec, svila, gumbi,
vezenja, zaponke itd.

Za gospode:

Raznovrstno belo in barvano
perilo najboljše vrste, jopice
za hribolazce; kolesarje, veslarje;
zadnje novosti ovratnic,
ovratnikov, zapestnic, nogavic,
rokavic, hlačnikov, čepic,
čevljev, dežnikov itd.

Opozarja

prečastite dame, na svojo veliko
zalogo obče priznana najboljsh
modercev vsake cene.

Za birmarce

in otroke; rokavice, nogavice,
pajčolane vsake vrste, obleke,
čepice, razno perilo.

Za slavnosti

in druge veselice: vsakovrstne
narodne trakove, kojim preskrbi
na zahtevo vsakvrstne napise.

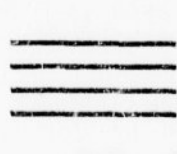
Cene brez vsake konkurence.

„Centralna“
posojilnica

v Gorici,

uraduje od 1 avg. naprej
od 8. zj. do 1. pop.

Odlikovana kleparska delavnica

Artur Makutz

Gorica, Ozka ulica št. 1.

izvršuje vsa naročila, spadajoča v klepar-
sko stroko z največjo natančnostjo. Izvr-
šuje vpejavo in popravo strelovodov itd.

Podpisani priporoča slavnemu ob-
činstvu v Gorici in na deželi svojo
prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, raz-
lične moke iz Majdičevga mлина v Kranju,
nadalje ima tudi raznovrstne pijače na
primer: francoski Cognac, pristni
kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goršice (Senf.)
Ciril-Metodove kavo in Ciril-Metodove
užigalice. — V zalogi se dobé tudi te-
stenine trdke Žnidarski & Valenčič v
Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko
spadajoče blago. — Postrežba točna in
po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovec v Semeniški ulici h. št. 1
(v lastni hiši)

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznicu

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

Krojaška mojstra

Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7

v hiši g. Jerneja Kopača

izdelujeta

vsakovrstne obleke za moške
po meri, bodisi fine ali pa
priproste.

Priporočata se svojim rojakom
v Gorici in na deželi, posebno pa
č. duhovščini za obilna naročila.

Sprejema

hranilne vloge
katere obrestuje po
4 1/2% polumesečno; ne-
vzdignene obrestipripi-
suje konec leta k glav-
nici. Rentni davek pla-
čuje posojilnica sama.

Posojila

udom na osebn kredit po
6% in na vknjižbo po 5 1/2%.

„Centralna posojilnica“

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

Gorica, ulica Vetturini 9.

C. kr. poštnohranilnični konto N. 851.292.

Sprejema

nove člane

z glavnimi in opravi-
lnimi deleži. Glavni de-
leži po 200 K, opravični
po 2 K. Otvarja članom
tekoče račune, katere
obrestuje po dogovoru.

Uradne ure

vsak dan od 8. ure zjutraj
pa do 1. ure popoldne.